

3D

DEVATERO DOBRÝCH DOPORUČENÍ

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY ŽÁKŮ - ČÍM MŮŽE PŘÍSPĚT ŠKOLA?

Příručka pro vedení základních škol a další pedagogické pracovníky

Kde vzít peníze na kroužky?

Co s žáky, kteří na kroužky nechodí?

Jak rodiče přimět ke spolupráci?

Dokážeme využívat všechny cesty k tomu, aby náplň volného času dětí podporovala jejich budoucnost?

Autor:

Mgr. Ondřej Bárta, SES-SEbe -Spolu,o.s.

Spolupracovali:

PhDr. Jiří Šafr, Ph.D., Mgr. Kateřina Vojtíšková, SOÚ AV, v.v.i.

Tato metodická příručka vznikla v rámci projektu Sdílené hodnoty a normy chování jako zdroj posilování sociální koheze a překonávání negativních dopadů sociální diferenciací v ČR (ev. č. 2D06014), podpořeného Národním programem výzkumu II. Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupná je na internetových stránkách <http://sdilenihodnot.soc.cas.cz> a <http://ohodnotach.cz>.

Naše poděkování patří níže uvedeným ředitelům, pedagogům a dalším odborníkům a kolegům, kteří přispěli svými zkušenostmi ke vzniku publikace:

Mgr. Martina Švandová, Ph.D. (PPP SK pracoviště Kladno), Mgr. Eva Bendelová (SZŠ a PŠ Trmice), Mgr. Jiřina Housová (SZŠ a PŠ Trmice), Mgr. Jana Linhartová, Romana Bičáková (ZŠ Ústí n.L., Vojnovičova), Mgr. Tereza Bariěkzahyová (PPP Kladno), Mgr. Milena Nováková (SISI, Praha - Jižní Město), PaedR. Květa Trčková (ZŠ Jílové u Prahy), Renata Linhová (DDM ÚMČ Praha 10), Mgr. Jiřina Kristová (ZŠ Předlice - Ústí n.L.), Jitka Gobyová (DDM Praha, ICM), Bc. Sylva Polnická (DDM Nymburk), Bc. Luboš Čuta (MHMP), Šárka Hrbková (ZŠ Velvary), Mgr. Bohumila Boháčová (ZŠ U Vršovického nádraží, Praha10), Jana Velková (ZŠ Mírová, Ústí n.L.), Ing. Martina Lázníčková (Kruh, ZŠ Hostýnská, P10), Alexandra Doleželová (ZŠ Veronské náměstí, P10), Mgr. Kateřina Kostová (ZŠ Generála Janouška, Praha), Jana Čermáková (MŠMT), Lucie Šimková (SES, SEbe-Spolu), Jana Slezáková (SOÚ AV v.v.i.)

SLOVO ÚVODEM

Vážené paní ředitelky, Vážení ředitelé,

kolegyně a kolegové z pedagogické praxe !

Nabízíme Vám soubor zkušeností z dobré praxe škol v oblasti volnočasových aktivit a komunikace s veřejností, které jsme zpracovali do uceleného přehledu spolu s využitím poznatků, zjištěných v rámci dlouhodobého sociologického výzkumu, zkráceně nazvaného „Sdílení hodnot“.

Tato příručka vznikla na základě sociologických analýz a výzkumů. Ty sice na jedné straně potvrdily, že budoucí úspěšnost žáka (tj. výše dosaženého vzdělání, kvalifikované zaměstnání) primárně ovlivňuje jeho rodina, dílčí výsledky ale mimo jiné prokázaly, že organizované volnočasové aktivity v dětství, spolu s např. rozvojem čtenářství, významně šance na budoucí úspěch jedince zvyšují.

Naším cílem je nabídnout pracovníkům školy konkrétní a praktické informace týkající se volného času žáků, které mohou využít nejen ředitelé, ale například třídní učitelé. Uvádíme příklady, přičemž je možné, že právě Vaše škola všechno zde nabízené již dávno dělá, případně dělá i víc.

Když jsme setřídili okruhy diskutované se zástupci škol, zjistili jsme, že bude vhodné se o zkušenosti podělit právě takto tematicky. Kapitoly o financování, facebooku nebo komunikaci s rodiči vznikly na základě sdílení zkušeností přímo ze škol. Témata jsme nakonec rozdělili do „Devatera“.

Sborník obsahuje dva speciální programy, doplněné o přílohy. Program s názvem Kam chodím, určený přímo do tříd, může třídní učitel ihned využít pro motivaci žáků k volnočasovým aktivitám (a nejen k tomu). Druhý projekt PLAY je nabídka celoročního odborného programu pro ty, kteří „nikam na kroužky nechodí“, jehož součástí je příloha s konkrétními aktivitami.

Přijměte stručnou publikaci jako zdroj inspirace a to třeba i k vlastnímu povzbuzení, pokud vše představované ve Vaší škole funguje. A vězte, že když využijete třeba jen jednu jedinou informaci, můžete tím pomoci alespoň jednomu z žáků. Je to právě škola a její pracovníci, kteří mohou ovlivnit „sociální předurčenost“ dítěte z rodinného prostředí. Nabízíme zde několik vyzkoušených způsobů.

Budeme rádi, když Vám cokoli z obsahu Devatera bude k užitku, oceníme Vaše postřehy a nápady z praxe. Nesmírně si vážíme práce všech pracovníků ve školství, protože jsme si vědomi toho, že právě škola udržuje a rozvíjí vyspělost celé naší společnosti.

V Praze dne 30.12.2010

Ondřej Bárta, Jiří Šafr a Kateřina Vojtíšková

OBSAH DEVATERA	ADRESOVÁNO	STRANA
Slovo úvodem	vedení školy, pedagogický sbor	3
1. Komunikační kanály - přehled	vedení školy, zřizovatel	5
2. Oslovení rodičů	vedení školy, třídní učitelé	7
3. Moderní média /facebook/	vedení školy, pedagogický sbor	10
4. Financování volnočasových aktivit	vedení školy	17
5. Volný čas, škola a komunita	vedení školy	22
6. Motivace a osobnost vedoucího	vedení školy, pedagogický sbor	25
7. Čtení a koordinátor volného času	vedení školy, učitelé českého jazyka a literatury	26
8. Workshop pro třídu- „Kam chodím“	třídní učitelé, výchovní poradci, koordinátor volného času	27
9. Selektivní program pro ty, kteří nikam nechodí - „Play“	třídní učitelé, výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog, vedení školy	34
Informační zdroje a literatura	vedení školy, pedagogický sbor	40
Přílohy:		
Tisková zpráva výzkumu		41
„Kam chodím“		44
„PLAY“		45

1. KOMUNIKAČNÍ KANÁLY

motto: JE MNOHO CEST K INFORMACÍM, JDEME PO KAŽDÉ Z NICH

Jak informovat rodiče?

Vycházíme z jednoznačného předpokladu, že pro zvýšení účasti žáků v mimoškolních aktivitách je zcela nezbytné, aby se k žákům a rodičům dostaly v pravý čas konkrétní a užitečné informace. Pokud víme, že organizované mimoškolní aktivity jsou prospěšné, musíme také využít všechny komunikační strategie, kterými škola disponuje.

Víme dobře, že každý žák potřebuje individuální přístup. Stejně tak můžeme uvažovat i o rodičích. Někteří jsou na internetu každý den - ať už v práci nebo doma, denně vybírají emailové schránky. Jiní jsou těžko dostupní i na mobilním telefonu a počítač třeba ovládat neumí vůbec. Z tohoto důvodu úvodní kapitola Devatera nabízí přehled způsobů předávání informací, kterých se ve školách používá.

Nebudeme zde podrobněji rozebírat jednotlivá média, těm moderním, resp. virtuálním (např. Facebook) se budeme věnovat v samostatné kapitole.

„KROUŽEK“ aneb marketingově - lingvistický pohled na stále živé a přesto „out“ slovo.

Zaběhané názvosloví volnočasových aktivit jako „kroužků“ je stále ve školních nabídkách běžně používáno. Starší žáci - teenageri, alespoň někteří, ho ale nepoužívají, používat možná nepotřebují nebo nechtějí. Stačí se zeptat „Půjdeš někam?“ nebo „Kam chodíš?“ „Na break dance“, a je to. Na základě praxe s dětmi i dospělými můžeme potvrdit, že otázka „Co děláte ve volném čase?“ je dnes mnohem vhodnější, než „Do jakých kroužků chodíte?“ nebo „Jaké máte koníčky?“ „Kroužky“ mají svým dnes již téměř skrytým původním významem slova podobně vyčpělý apetit jako „koníčky“. Stručný, jednoslovný a výstižný pojem, který by nejen postihoval specificky zaměřenou volnočasovou aktivitu, ale i její „skupinovou organizovanost“, se zatím nenašel a budeme termín kroužek i zde používat.

tištěná média

- bulletin školy
- letáky distribuované žákům nebo rodičům ve škole
- školní časopisy
- časopisy a další tištěná média zřizovatele, tj. obce
-

virtuální média

- webové stránky školy
- webové stránky jednotlivých tříd
- sociální sítě: Facebook, Twitter, Badoo (události, skupiny)
- emailové newslettery (i-bulletin)
- sms servis
- internetové fotogalerie

ostatní média a nástroje

- nástěnka školy - vně budovy
- nástěnky ve škole a ve třídách
- vývěsky, nástěnky, panely aj. v prostoru místní komunity (veřejné, např. obecní: tabule u dětských hřišť, zastávek MHD atp.)
- výlohy, komerční plochy
- propagační stánky, panely na veřejných akcích školy nebo místní komunity
- osobní prezentace a nabídky žákům i rodičům (existují různé formy, některé z nich představují další kapitoly)

osvědčené způsoby přenosu

Předně připomeňme dvě věci. Víme, že:

- 1) škola není mediální agenturou a nemá personální, materiální ani finanční kapacity naplňovat informovanost, především směrem k rodičovské veřejnosti, v rozsahu, který by byl žádoucí.
- 2) žáky komunikaci teprve ve škole učíme, proto se nemůžeme spoléhat na to, že jsou spolehlivým nositelem informací. A nemůžeme se spolehnout ani na to, že spolehlivým příjemcem jsou rodiče.

Na základě výše uvedených skutečností došly ve své práci školy k osvědčeným strategiím, jak informační šum „mírnit“, protože není možné se mu zcela vyhnout.

Co funguje, když předáváme informace směrem k rodičům prostřednictvím žáků?

- 1) rodiče svým podpisem stvrzují příjem informace (např. přečtení bulletinu, nabídkového letáku s přehledem mimoškolních aktivit, tak jako podepisují zápisy v žákovské knížce (ŽK).
- 2) zápisem do žákovské knížky rodiče informujeme o poslání dalších informací (leták v tištěné, případně elektronické verzi) a prosíme o potvrzení doručení (lze různou formou - podpis v ŽK, doručenkou v emailu, vzkaz o přečtení)
- 3) komunikací se žáky kontrolujeme, zda žáci informaci doručili, případně připomínáme, aby ji doručili.
- 4) vždy uvádíme termín (dosažitelný, ale nepřiliš dlouhý), dokdy mají rodiče potvrdit příjem informace, tj. 2- 4 pracovní dny.

2. OSLOVENÍ RODIČŮ

motto: PŘÍLEŽITOST K PREZENTACI JE PO CELÝ ŠKOLNÍ ROK

Jak rodiče oslovit prostřednictvím školních a komunitních akcí ?

Každá škola pořádá akce, kde jsou a mohou být volnočasové aktivity nabízeny, např. školní kulturní přehlídky, sportovní a herní dny, výlety, dny otevřených dveří, akce spojené s kalendářem (masopust, Velikonoce, Den Země, léto, Den Evropy, Vánoce apod.), třídní schůzky (bulletin, letáky, školní rozhlas, nástěnky, osobní prezentace lektorů či vedoucích ve třídách apod.).

Start školního roku je skvělou příležitostí, kdy může škola rodiče pozvat a představit plán školního roku, včetně nabízených volnočasových aktivit.

Nabízíme přehled modelových akcí v průběhu školního roku, které počítají s účastí rodičů a školy je využívají k přímé či nepřímé propagaci účasti dětí v organizovaných mimoškolních aktivitách.

1. pololetí (září - leden)

• Úvodní třídní schůzky

Třídní učitel/ka rodiče seznámí s plánem školního roku, nastavují se pravidla komunikace. Nabízí se prostor pro otázky a odpovědi. Učitelé mohou již nyní podpořit organizované mimoškolní aktivity, nabídnout předběžný seznam, předat tištěné „odborné vyjádření“ k užitečnosti těchto aktivit, které obsahuje např. 1. číslo školního bulletinu.

• Setkání učitelů a rodičů s vedením školy: prezentace školy veřejnosti

Ředitel veřejnosti prezentuje školu, rok uplynulý i budoucí, seznamuje rodiče také s aktuální nabídkou nabízených volnočasových aktivit, počtech účastníků v uplynulém roce, v prezentaci používá fotografie dětí za účelem motivace rodičů k účasti dětí i v aktuálním školním roce. I on připojí doporučení všem rodičům, aby každé dítě chodilo na kroužek a je velmi vhodné, když může také nabídnout něco dostupného „pro každého“, např. školní klub, případně nabídnout otevřený, nízkoprahový klub jiné organizace, působící v místní komunitě.

• „Hrajeme si s babím létem“ - zábavný den či půlden pro děti a rodiče společně

Sobotní podzimní den či půlden v režii školy či školy a dalších partnerů, kdy je připraven program pro děti i rodiče. Starší žáci mohou ve spolupráci s pedagogy připravit pro rodiče s menšími dětmi např. turistický výlet, drobné soutěže na školním hřišti, kulturní vystoupení. Společné setkání umožňuje atraktivně a

nenásilně prezentovat i volnočasové aktivity, distribuovat nabídku kroužků ve škole. K samotné realizaci akce lze dobře využít partnerskou organizaci, která využívá školu k propagaci své nabídky. Zájmové neziskové organizace spolupracující se školou mohou připravit náplň stanovišť či jiného programu a propagovat tak velmi efektivně svoji činnost přímým zážitkem.

- **Vánoční bazar:** nejen ukázka a prodej výtvorů, ale také šíření informačního letáku o možnosti zapojení do volnočasových aktivit

Vánoce jsou celosvětovým svátkem, děti spolu s učiteli tvoří přání, ozdoby a další tradiční předměty. Většina škol si vytvořila tradici vánočních besídek, akademií a prodeje výrobků vytvořených žáky školy pod vedením pedagogů. Výstava, kulturní přehlídka nebo dobročinný bazar může být ideální příležitostí, jak rodiče přimět k návštěvě školy, využít jejich osobní návštěvy, a zároveň je nezatěžovat informacemi o studijních výsledcích...

Na bazaru mohou volnočasová uskupení, ať už to jsou externí organizace či „školní kroužky“, prezentovat činnost (od hry na flétnu po prodej keramiky). Jistě se najdou i žákyně - hostesky, které budou rády distribuovat leták s nabídkou aktivit pro další kalendářní rok, resp. pololetí.

- **Pololetní třídní schůzky**

Učitelé v pololetí především referují o výsledcích učebního procesu, dávají doporučení. Pokud výzkumy potvrzují pozitivní vliv účasti žáků v organizovaných mimoškolních aktivitách na jejich budoucí úspěšnost, lze předpokládat, že účast v „kroužcích“ může mít dobrý vliv i na prospěch. Rodičům, pro které jsou vždy prioritní především výsledky školní práce, připomeneme, že zájmové činnosti a účast na nich proto není při zhoršeném prospěchu nutné vždy omezovat. Někteří rodiče předpokládají, zejména při zhoršeném prospěchu, že omezením volnočasových aktivit bude mít dítě více času na učení. Pokud učitel rodičům vysvětlí, že organizovaná aktivita (kvalitně vedená - viz. kapitola osobnost leadera) může být prospěšná zlepšení prospěchu, nemusí žáci v pololetí v kroužcích ubývat.

Co může třídní učitel říci na schůzkách rodičům, aby podpořil účast žáků v mimoškolních aktivitách?

Například, že:

činnost v kroužku vyžaduje soustředění, pozornost, odpovědnost nebo pečlivost,

spolupráce s ostatními pomůže k porozumění,

posílení vlivu autority mimo vlastní vzdělávání může být užitečné i pro vyučovací hodiny,

vedoucí spolupracuje se školou a podporuje u všech účastníků plnění školních povinností,

je důležité zažít úspěch a prožitek úspěchu se může přenést i do školní činnosti,

neúspěchy ve školní práci dítě nenese snadno a v MŠA (mimoškolní aktivita) může nadále posilovat sebevědomí, důležité pro svou stabilitu a rozvoj,

*využití školních znalostí může dobře motivovat chtění vědět víc (např. modelářský nebo laboratorní kroužek o fyzikálních zákonech či přírodních vědách),
se rozšíří možnost pro chválení a podporu (vedoucí, rodiče, učitelé).*

2. pololetí, únor - červen

• Otevřený sportovní turnaj pro...

Zapojení rodičů bývalých žáků spolu se současnými žáky školy do sportovních akcí pořádá většina škol, se kterými jsme spolupracovali, ať už jde o turnaj ve čtyřhře rodičů a žáků ve stolním tenise, smíšená kopaná starších žáků s otci, přehazovaná, volejbal či basketbal. Zapojení rodičů není nezbytné, rodiče se přijdou podívat i na zápasy či turnaje svých dětí jako diváci. Tak jak sportovních utkání a turnajů využívají firmy pro reklamu, může i škola jako pořadatel využít akce k propagaci. Jakkoli se to může zdát „lacině tržní“, marketingové strategie staví na efektech prověřených praxí a je vhodné, aby škola tuto příležitost využila.

• Kulturní festival

Podobně jako v případě sportovních akcí můžou i ty kulturní být skvělým prostorem pro prezentaci nabídky volnočasových aktivit. Divadelní přehlídka jednotlivých tříd nebo třídních skupinek žáků, hudební recitál, celoškolní akademie. To vše přiláká velké množství rodičů / diváků, kteří si na zadní straně programu vystoupení mohou přečíst, jaké volnočasové aktivity škola nabízí.

Při pořádání sportovní nebo kulturní akce můžeme například:

- *rozdávat tištěný program, kde odkazujeme na další akce školy, webové stránky, případně přímo nabízené volnočasové aktivity,*
- *v prostoru místa konání umístit nástěnky s dokumentací školních i mimoškolních aktivit,*
- *čas přestávek doplnit informacemi, prezentací nebo přímo akcí (výtvarný kroužek umožní divákům vytvořit produkt, taneční kroužek převede vystoupení apod.),*
- *před zahájením i o přestávce můžeme např. v tělocvičně pustit powerpointovou prezentaci, kde bude škola prezentovat svou činnost v oblasti trávení volného času žáků, uspořádat mezi rodiči anketu o volném čase, co rodiče o volnočasové aktivitě školy ví, co jim chybí, případně co by sami mohli nabídnout (na workshopech s pracovníky škol jsme zjistili, že na některých školách vedou kroužky rodiče tamních žáků),*
- *pozvat a prezentovat zřizovatele jako přispěvatele na volnočasové aktivity v místní komunitě, aby i on viděl užitečnost těchto investic nadále v nich pokračoval.*
- *pozvat donátory, sponzory, firmy a organizace v okolí, se kterými by škola ráda navázala spolupráci.*

• Závěr školního roku a také organizovaných mimoškolních aktivit

Zde můžeme doporučit především jediné, a to zakončit školní rok tak, aby se v září následujícího roku žáci do kroužku vrátili.

Můžeme například:

- rozdávat pamětní list, certifikát, vysvědčení, poděkování
- předat písemné, pozitivní hodnocení (lze spojit s pamětním listem)
- udělat pamětní fotografii
- předat CD s dokumentací uplynulého školního roku (foto)
- pozvat v srpnu či září přímým dopisem (email) „pokročilé“ účastníky
- poděkovat účastníkům i rodičům (email se zasláním fotografie)

3. MODERNÍ MEDIA /FACEBOOK/

motto: RYCHLEJŠÍ NEŽ SÍŤ NEBUDEME, MŮŽEME BÝT CHYTŘEJŠÍ

Předávání informací rodičům a žákům prostřednictvím internetu se stává stále více samozřejmostí. Nejen **www stránky školy**, zaslání **newsletterů** o školní a mimoškolní činnosti, emailová komunikace s rodiči, ale i **využití sociálních sítí** skupin žáků i rodičů: **Spolužáci.cz**, **Facebook**, **Twitter**, **Badoo**, **MySpace**, **Netlog** aj. jsou tu i pro PR školy.

Jak podporovat účast žáků v organizovaných mimoškolních aktivitách?

Česko sice zaostává za Evropskou unií v počtu domácností připojených k internetu (Eurobarometr uvádí v r. 2009 54% proti 69% EU), ale to neznamená, že by školy měly komunikovat přes internet v omezené míře.

Je nutné si však uvědomit, že právě rodiny, jejichž děti na mimoškolní aktivity nechodí, nemají internet a celkově je s nimi komunikace obtížnější, nelze se spolehnout, že každý den sledují informace v žákovské knížce, tudíž nelze spoléhat na to, že budou sledovat např. email.

www: internetové stránky školy

Webové stránky školy jsou v současnosti již téměř nepostradatelným komunikačním prostředkem školy s žáky a jejich rodiči, s rodiči, kteří vybírají školu pro své dítě, s veřejností a obcí. V době, kdy lze ke správě internetových stránek používat jednoduché redakční systémy, které nemusí obsluhovat specialista, mohou školy aktualizovat informace i denně, aby „naučily“ rodiče i samotné žáky navštěvovat stránky co nejčastěji. Informace o komunikaci na internetu naleznete i na [Metodickém portálu RVP](#).

Jak může škola přispět k návštěvnosti svých stránek?

Přehlednost stránek - návštěvník nalezne
SOÚ AV, v.v.i., Praha 2010

důležité informace ihned, např. dokumenty školy, rozvrh hodin, jméno třídního učitele a kontakt na něj, datum třídních schůzek.

Pravidelnost zveřejňování aktualit - minimálně 1x týdně, tj. informace o školních akcích včetně učení, úspěchy školy a jejích žáků, využívají se i fotografie, které si děti i rodič mohou prohlédnout, případně uložit

Nabídka **praktických pravidelných informací**, např. ohledně stravování: jídelníček, možnost odhlášení oběda apod.

Nabídka činností školy veřejnosti o mimoškolních aktivitách(dětem i dospělým).

Obecně lze konstatovat, že výstupy z volnočasových aktivit (umělecké produkty a fotky z akcí, sportovní soutěže - fotografie, ceny aj.) jsou velmi efektním i efektivním předmětem k prezentaci na webových stránkách. K fotografiím je třeba zajistit souhlas rodičů i vedení školy k zveřejňování fotek, z preventivních důvodů se nedoporučuje uvádět jména dětí ani třídu, do které děti chodí. Nejlépe je zajistit si ve škole práva a možnost focení a zveřejňování fotografií dětí již při nástupu do školy.

Na stránkách Zstaborska.cz zase najdeme velmi atraktivní odkaz na aktuální nabídku, která je kromě působivé upoutávky - viz foto dívky s barevnými rukama (obr.), také pečlivě členěna do tematických sekcí.

Seznam aktuální nabídky „kroužků“ je možné najít na většině webových stránek škol, nejčastěji jako dokument pdf, kde si mohou rodiče a děti aktivity dostupné ve škole vybrat.

Lze tudíž konstatovat, že školy webových stránek jako komunikačního nástroje k propagaci volnočasových aktivit užívají. Liší se logicky formou a způsobem prezentace, případně množstvím informací.

Printscreen webu ZŠ Kunratice (obr.) ukazuje příkladnou formu struktury a snadného přístupu do sekce volného času - aktivity

Profil na facebooku (obr. facebook - budova školy), tj. stránka s informacemi a obrázkem autora, soudě nejen podle hrubé chyby u úvodního statusu (zobrazený rámeček se slovy správce „Tak jaký byli známky???“, není oficiálním profilem, přesto se podle školy jmenuje, spravuje ho nejspíš pravděpodobně bývalá nebo současná žákyně.

facebook

Vyhledávání

ZŠ U Santošky 1 To se mi líbí

Zed' Informace Fotky Diskuze

ZŠ U Santošky 1 + ostatní Pouze ZŠ U Santošky 1 Pouze ostatní

ZŠ U Santošky 1 Tak jaký byli známky????
30. červen 2010 v 19:14

Zobrazit všech 4 komentářů

ZŠ U Santošky 1 TVL já nekoukám na to co píšou a konečně je konec školy!!!!
30. červen 2010 v 20:18 · 1 osoba · Nahlásit

Pavla Pavlíková Skalníková hahaha
15. říjen 2010 v 16:24 · 1 osoba · Nahlásit

Navrhnout přátelům

Je to nejlepší škola!!!!!!!!!!!!!!

ZŠ U Santošky 1 Už sem sem nedala dlouhou nějakou otázku. Blíží se vizio. Máte z něho dobrý pocit??? Jaké budou podle vás známky??? Ti co už na školu nechodí myslíte si že bude mít ČR dohromady dobré známky???

facebook: sociální síť jako aktuální fenomén v komunikaci

význam facebooku pochopen všemi

O Facebooku jako nejrozšířenější sociální síti se mluví hodně. Jeho vliv pochopili všichni, nejen osobní uživatelé. Profily na Facebooku založily státní instituce, firmy, média, kulturní spolky a další. Není třeba citovat denně stárnoucí statistiky o miliónech uživatelů, navštívíte-li hned úvodní internetové stránky Národního muzea, ZOO Praha nebo třeba firmy Volvo, vždy najdete možnost „Sdílet na facebooku“ případně tlačítko „f“ v modrém poli, jehož význam je srozumitelný všem. Protože další síť jako Twitter nebo Badoo pracují na podobném principu jako Facebook, lze komentáře a doporučení vztáhnout i na další síť. Jak jsou na tom s využíváním Facebooku školy?

školy jsou pozadu za svými žáky

Při prohlížení webových stránek škol zjišťujeme, že většina z nich na Facebook neodkazuje. Naopak, mají-li školy profily na sociálních sítích, jedná se o skupiny současných či bývalých žáků.

Příčiny, proč školy i učitelé nejsou na Facebooku příliš aktivní, mohou být způsobeny právě tím, že prostor sítě jako první „ovládli“ žáci. Přičteme-li k tomu velmi aktuální problematiku kyberšikany, „neposlušnost“ a „nepozornost“ žáků v PC učebnách, používání „chytrých i-phones“, lze rozumět tomu, že Facebook pedagogickou práci škol nejprve narušil a tak byl, a leckde je dodnes, vnímán.

Neobáváme se konstatovat, že přenechat žákům a studentům tento komunikační kanál někdy dokonce pod hlavičkou instituce, je velkou chybou v moderní komunikační strategii.

proč na facebook?

Profil školy na Facebooku není jen prostorem pro prezentaci a informace o školních akcích. Výhod je více, pochopitelně jsou i rizika (zmíněná kyberšikana, urážky učitelů apod.). Člověk se může rozhodnout na Facebooku „nebýt“, může to ale učinit instituce, jejíž „klienti“ tam jsou skoro všichni a již tato skutečnost ji učinila součástí sociální sítě, o které si pak píše kdo chce, co chce, aniž by to mohla škola ovlivňovat?

přínos facebooku

- prostor k okamžitému a pohodlnému informování rodičů či žáků o škole a školních akcích,
- možnost nabízení fotografie z akcí, monitorování zájmu o školu a školní akce prostřednictvím počtů tzv. „lajků“ (události, obrázky, zprávy, komentáře lze na Facebooku označit tlačítkem „To se mi líbí“ - „I like this“, odtud „lajknout“/ „lajk“),
- sledování reakcí a profilů žáků - stanou-li se „přáteli“ profilu školy, může správce také nahlížet jejich profily,
- setkávání učitelů, žáků i rodičů, díky profilu školy, mohou se i oni stát „přáteli“ na síti,
- užívání Facebooku školou a učiteli sníží rizika kyberšikany, „znalí“ učitelé mohou lépe se žáky a studenty diskutovat o rizicích sdílení informací na síti,
- pravidelné odkazování na webové stránky školy a všechny novinky, čímž se zvýší jejich návštěvnost,
- posílání zpráv všem „členům skupiny“, případně „fanouškům“ školního profilu, kde je informujete o události, posíláte odkaz apod. Většina uživatelů dostává informaci o příjmu těchto zpráv emailem, čímž se informovanost rodičů i žáků opět zvyšuje,
- zvýšení pocitu sounáležitosti se školou i žáků, studentů i pedagogů. Fenomén „počtu fanoušků“ na Facebooku stále funguje.

jak na facebook?

Nabízíme několik doporučení, jak školu a její aktivity propagovat prostřednictvím sociální sítě.

1. **Zaregistrujte profil školy ve spolupráci se žáky či studenty.** Je to skvělá příležitost, jak zapojit žakovský parlament, žakovský senát apod. V každé škole najdete starší žáky, kteří se ujmou správy školního profilu. Mezi správci by měl být i zástupce pedagogického sboru.
2. **Motivujte učitele,** aby se také zapojili. Nemusí být nijak aktivní, ale měli by vědět, jakým způsobem jejich žáci dnes komunikují s okolním světem, řada z nich věnuje více času komunikaci právě na síti než ve skutečnosti.
3. Dejte **odkaz** na facebookový profil školy na školní internetové stránky.

4. **Motivujte žáky** k podpoře profilu. Oni sami mu mohou vdechnout život, být aktivní.
5. Podaří-li se aktivizovat učitele, lze **motivovat třídy ke vzniku samostatných profilů**, kde mohou spolužáci sdílet informace, nejlépe s učitelem.
6. V rámci profilu **tvořte tzv. Události**, jednoduché samostatné profily Vaší školy, které fungují na principu virtuální pozvánky. Na nich lze pak jednoduše informovat o místě, času konání a uvádět další podrobnosti, viz obr. události Děti a volný čas.

The image shows two screenshots of a Facebook interface. The top screenshot is the profile page for 'ZŠ a MŠ Újezd 8.třída', featuring a group photo of students and teachers, a search bar, and navigation tabs for 'Zed', 'Informace', 'Fotky', and 'Diskuze'. The bottom screenshot shows a Facebook event page titled 'DĚTI A VOLNÝ ČAS'. The event details include the date '21. leden 2010' from 15:00 to 18:00, the location 'Sociologický ústav Akademie věd, Jilská 1, Praha 1', and the organizer 'SES'. The event description discusses the topic of children's free time and the role of schools and extracurricular activities.

prezentace videí ze školy a mimoškolních aktivit
www.youtube.com

Na Youtube.com nalezneme mnoho videí ze školních akcí. Mezi mládeží je Youtube velmi populární, video odkazy jsou nejdílenějším artiklem právě na Facebooku a počet kliků, tj. návštěvnost odkazu, která bude prezentována pod názvem školy, posouvá školu na přední příčky i v internetových vyhledávačích.

Na Youtube.com může škola například umístit:

1. videa z akcí, vystoupení dramatických a tanečních kroužků
2. videopozvánky a prezentace (foto slide show doplněné hudbou), např. na zápis do 1. tříd, zahájení školního roku, den otevřených dveří - tyto prezentace mohou vytvořit žáci (skupiny žáků) školy v rámci výuky informatiky nebo školního projektu
3. vytvořit videoprezentaci školy, na niž lze odkazovat na stránkách školy a facebookovém profilu

Doporučujeme uvádět logo a adresu www stránek na úvod a závěr klipů, stejně tak název školy. Podobně jako v případě prezentace školy na Facebooku lze i zde velmi dobře spolupracovat se žáky.

Jak dostat informace k žákům a rodičům, kteří práci s internetem neovládají?

V závislosti na regionu, sociálním prostředí, zaměstnanosti rodičů a dalším okolnostem musíme vždy počítat i s těmi, k nimž se informace šířené po internetu

nedostanou. Tato skutečnost není důvodem k tomu, aby škola svou komunikaci po síti nerozvíjela, naopak, škola svou aktivitou může ovlivňovat rodiče k tomu, aby svým dětem přístup k internetu zajistili. (Komunikace se všemi zainteresovanými necht' je vedena takovými způsoby, aby oslovila všechny podle důležitosti, tj. žáky a jejich rodiče; potencionální žáky a jejich rodiče, ostatní)

Kromě toho, že školy žákům a někdy i široké veřejnosti umožňují přístup na internet ve svých ICT učebnách, je dobré využívat již zaběhnutá elektronická média pro komunikaci: email a síť mobilních operátorů.

email

Nelze vyčíslit, kolik rodičů ještě nevyužívá email. Škola však zasílání novinek, případně informace od třídního učitele, avizovat např. na třídních schůzkách může. Vybírat si emailovou schránku mohou rodiče bezplatně, bezplatně mohou odpovídat a v případě sociálně slabých rodin může být email nakonec tím jediným dostupným nástrojem (např. při zablokování mobilu z důvodu neplacení). V tomto případě se škole může vyplatit „investovat do rodičů“ a v ICT učebně jim umožnit schránky zřídit, obsluhovat, případně navštěvovat. Je možné nastavit i přeposílání zpráv z internetu na mobil.

Zasílání novinek emailem lze vytvořit také prostřednictvím internetových stránek, jednodušší varianta je však dnes využití Facebooku.

mobil - sms

Existují různé internetové odkazy, odkud lze sms zaslat, nejužívanější jsou brány operátorů, souhrnně zde:

<http://www.sms-zdarma.cz/>

Žáci s problematickým chováním často pochází z rodin, s nimiž je obtížnější komunikovat. Komunikaci s rodiči je třeba vést trpělivě a srozumitelně všemi vhodnými prostředky. Spolupráce rodiny a školy vede ke společnému cíli, a tím je zájem dítěte. Pokud budeme „komplikované“ rodiče předem a s odstupem informovat, můžeme si s nimi usnadnit další jednání. O zkušenostech s komunikací pedagogů s rodiči přes internet lze diskutovat na [Metodickém portálu RVP](#).

4. FINANCOVÁNÍ MIMOŠKOLNÍCH AKTIVIT

motto: KDO CHCE, TEN MŮŽE

Otázka 21. století, nejen našeho tématu: KDE NA TO VZÍT?

Sestavit bohatou nabídku volnočasových aktivit a nabídnout ji dětem, resp. rodičům, nemusí být až takový problém, pokud má škola dostatek „zdrojů“. Tyto zdroje jsou v podobě vhodných osobností schopných vést rozmanitou škálu kurzů, kroužků, ať už z řad učitelů, rodičů nebo díky nabídce místních či celostátních organizací. Dále motivovaných dětí, které mají zájem se učit novým dovednostem, rozvíjet své schopnosti, dozvědět se více o tom, co je zajímavé. Velmi důležitou podmínkou je také otázka finanční.

Zejména třídní učitelé mohou získat informace, na jaké školou organizované kroužky jsou žáci přihlášení. Škola by neměla zapomínat na finanční dostupnost nabízených aktivit. To konkrétně znamená, že by některým žákům měla nabídnout i mimoškolní aktivity v odpoledních hodinách zdarma (viz kapitola - program PLAY). Škola musí předem stanovit pravidla pro tento postup ve vnitřním řádu školy, a to přílohou řešící vnitřní řád školního klubu, volnočasových aktivit organizovaných školou atp. Školy, kde není možné nabídnout programy nebo alespoň vstup do školního klubu zdarma, mohou spolupracovat s organizací ve své blízkosti, kde taková možnost existuje. Otevřených center pro volný čas dětí a mládeže přibývá. Státní i nestátní organizace jsou za propagaci svých činností rády.

způsoby financování:

Způsobů, jak systém financování nastavit, je mnoho. Školy řeší situaci podle svých podmínek, proto zde nabízíme pouze několik zkušeností, které se ve školách praktikují:

- 1) „výnosnější kroužky“ „dofinancovávají“ ty méně výnosné, ať už z důvodu pестrosti nebo dostupnosti
- 2) škola na základě svých zkušeností a zájmu stanovuje jednotnou cenu za všechny kroužky.
- 3) při škole existuje samostatná jednotka (občanské sdružení, klub), takže výnosy a náklady se dobře rozpočtují a evidují

Každá škola má svůj individuální přístup a zkušenost se získáváním finančních prostředků. Zde nabízíme několik sesbíraných zkušeností, rozdělené z hlediska subjektu financování do dvou částí - rodina a škola.

financování mimoškolních aktivit rodiči

V zájmu dětí, rodičů i školy je pestrá nabídka volnočasových aktivit. Z tohoto důvodu školy peníze slučují a rozdělují, aby i aktivita, kde je např. pouze 6 dětí, mohla fungovat a byla finančně dostupná. Klíčovou položkou spojenou s náklady na aktivitu ve škole je pochopitelně odměna lektora, vedoucího.

Kolik mohou rodiče zaplatit?

Při mapování škol bylo zjištěno, že se velmi liší jak ceny za kroužky, tak i odměny pedagogům nebo jiným vedoucím. Na „cenách“ se neshodli ani ti nejpovolanější odborníci z praxe. Pokud bychom se pokusili poznatky zobecnit, můžeme konstatovat skutečnosti:

- Ceny kroužků se velmi výrazně liší podle regionu, kde se škola nachází.
- Odměny vedoucím kroužků se liší ještě výrazněji.
- Kroužky vedou učitelé, rodiče, studenti, pracovníci externích organizací na půdě školy nebo jiné, soukromé osoby.

TABULKA NÁKLADŮ A VÝNOSŮ JEDNOHO KROUŽKU - dražší varianta:

PŘI KONÁNÍ 1 HODINY TÝDNĚ, 1 POLOLETÍ, 6 ÚČASTNÍKŮ = 100% pokrytí nákladů

náklady na 1 kroužek- s 6 účastníky	výnosy- ceny za kroužky: 1 účastník	náklady za 20 týdnů: 1 účastník	náklady celkem:
300,-* Kč/h odměna- vedení	50,- Kč/1hod týdně	1000,- Kč	6000,- Kč
60,- Kč/h materiál	10,- Kč/ týdně	200,- Kč	1200,- Kč
20 týdnů: 360,- x 20t = 7200,- Kč		1200,- Kč x 6 účastníků = 7200,- Kč	

Tato tabulka počítá s kvalifikovanými vedoucími a má motivovat učitele a další odborníky, aby kroužky vedli.

TABULKA NÁKLADŮ A VÝNOSŮ JEDNOHO KROUŽKU - levnější varianta

PŘI KONÁNÍ 1 HODINY TÝDNĚ, 1 POLOLETÍ, 6 ÚČASTNÍKŮ = 100% pokrytí nákladů

náklady na kroužek- s šesti účastníky	výnosy- ceny za kroužky	náklady za 20 týdnů: 1 účastník	náklady celkem
120,-* Kč/h odměna- vedení	20,- Kč/ 1hod týdně	400,- Kč	2400,- Kč
60,- Kč/h materiál	10,- Kč/ týdně	200,- Kč	1200,- Kč
20 týdnů: 180,- x 20 = 3600,- Kč		600,- Kč x 6 účastníků = 3600,- Kč	

Kroužek za 600, nebo 1200,- Kč? Někde běžné i víc, jinde by bylo téměř zbytečné nabízet kroužky nad 500,- Kč, protože by nebyl pro rodiče dostupný.

Pro financování kroužků je ale ještě zásadní počet účastníků, protože s vyšším

počtem účastníků může cena klesat - srovnajte:

TABULKA KLESAJÍCÍ CENY ZA KROUŽEK ÚMĚRNĚ POČTU ÚČASTNÍKŮ

náklady na kroužek- (navyšuje se materiál)*	počet účastníků	poplatek na 1 pololetí
7200 Kč	6	1200 Kč
7600 Kč	8	950 Kč
8000 Kč	10	800 Kč
8400 Kč	12	700 Kč
9000 Kč	15	600 Kč

* v ceně zůstává 10,- Kč na materiál na 1 hodinu kroužku.

dobrá praxe v komunikaci ohledně peněz

Učitelé často zmiňují roli, kterou rádi nemají, a to je „výběrčí“. V souvislosti s mimoškolními aktivitami a platbou odkazujeme na kapitoly, které nabízejí zkušenosti ohledně motivace a komunikačních strategií. Je důležité si uvědomit, že vhodný způsob zdůvodnění „investice“ do kroužků, případně platby příspěvku na školní klub, může být určující pro konečné rozhodnutí rodiče, zda žák či žákyně bude na aktivitu docházet, či nikoli.

Doporučení škoře k platbám ze strany rodičů:

- **Buďte transparentní.** Slovem i obrazem (v písemné nabídce) zdůvodněte například, jak jste k částce dospěli.
- **Buďte srozumitelní.** Prezentujte konkrétně přínosy, smysl investice. Při výzvě k úhradě zopakujte z písemné nabídky efekty, které pro rozvoj dětí volnočasové aktivity nabízejí.
- **Uvádějte příklady.** porovnávejte. Nejen při kritických připomínkách ohledně ceny můžete porovnat hodinovou odměnu lektora/pedagoga a např. automechanika nebo obkladače, připomenout erudici vedoucího. Porovnejte cenu sendviče a coly v nejbližším občerstvení, která bude třeba stejná jako hodina kroužku. Porovnejte ceny kin a jiných komerčních nabídek.
- **Prezentujte jistotu.** Nebojte se rodičům připomenout, že investicí kupují také prostor, kde je dítě v bezpečí, kde se učí a rozvíjí činností, která ho baví. Zdůrazněte jistotu, kterou mohou mít, když je dítě ve škole i odpoledne, a že se to vyplatí.
- **Pracujte s čísly.** Vybíráte-li 200,- Kč na pololetí na financování školního klubu, řekněte rodičům, že platí 2 koruny denně na to, že jejich dítě může každý den 3 hodiny trávit odpoledne ve škole, má k dispozici kromě zázemí hry, spolužáky, vedoucího. Vyčíslete neziskovost nabídky, zdůrazněte finanční účast školy, vždyť se podílíte poměrnou částí provozních nákladů

(teplo, energie, úklid, účetní administrace aj.)

financování mimoškolních aktivit školou

Úroveň získávání finančních prostředků je rozdílná, vychází z konkrétních podmínek jednotlivých škol.

Nesetkali jsme se za 13 let pedagogické práce se školou nebo pracovníky školy, kde by nepotřebovali a také nesháněli prostředky na financování dalších aktivit pro děti.

Přehled nejčastěji využívaných zdrojů pro volnočasové aktivity:

finanční zdroj	forma příspěvku
obec / zřizovatel / kraj	grant na základě projektové žádosti školy či přidružené neziskové organizace
SRPŠ / Klub rodičů - sdružení rodičů	příspěvek na mimoškolní aktivity na základě žádosti školy
nadace / nadační fond	grant na základě projektové žádosti školy či přidružené neziskové organizace
firemní, soukromý dárc	finanční nebo jiný dar společnosti, firmy, případně jednotlivce a na základě výzvy nebo prosby zástupce školy
projekty financované Evropským sociálním fondem	nabídka bezplatných služeb (např. volnočasových aktivit pro znevýhodněné žáky) realizovaná školou nebo jiným příjemcem podpory / partnerem apod., grant na základě projektové žádosti školy či přidružené neziskové organizace
veřejnost	dobročinný prodej, např. keramických výrobků, finanční sbírka v místní komunitě, výtěžek z aukce apod.
rodiče žáků	na financování volnočasových aktivit, případně školního klubu, jsou vybírány na školní rok, případně pololetí, poplatky.

Žádost o finanční podporu

Pro úplnost, případně pro ty školské pracovníky, kteří s tzv. fundraisingem nemají tolik zkušeností, uvádíme přehlednou strukturu pro projektovou žádost, cílenou na volnočasový program. Záleží vždy na autorech projektové žádosti, jak kvalitně „zdůvodní potřebnost“. Ani sebekvalitnější program nemusí uspět, protože poptávka bude vždy převyšovat možnosti obce, kraje či nadace.

standartní obsah projektové žádosti o finanční podporu v grantovém řízení

• cíl (proč se má program dělat, čemu pomůže = hlavní cíl, konkrétně pak 2-3 další cíle)
• cílová skupina (vyjmenujte, komu bude projekt určen, jak zajistíte účast, kolika dětem pomůžete)
• způsob realizace (co se bude dít? jak akce proběhne?)-konkrétní popis činnosti
• prostředky a vybavení:(materiál, technika, prostory)
• časový plán (plán přípravy- měsíc/ týdny/dny, plán realizace - harmonogram, co se kdy děje), nejlépe přehledná tabulka
• personální zajištění: lidé (kolik- jakých osob/ kolik hodin / měsíců)
• finanční zajištění: stručný rozpočet akce - kolik to bude stát • způsob hodnocení: jak poznáme, že se projekt uskutečnil, naplnění, úspěšnost?

Rozpočet projektu

Doporučení pro sestavení rozpočtu, která lze uplatnit pro školní žádosti (jako konkrétní příklad lze využít tabulku rozpočtu kroužku výše, případně modelové náklady selektivního programu PLAY):

- vždy vyčíslete spoluúčast školy, především provozní, případně materiálové náklady,
- uvádějte kromě školy v žádostech ještě jeden zdroj, např. Klub rodičů, i když by se jednalo o nižší částku,
- uvádějte dílčí a konkrétní položky (tj. např. u lektorného hodinovou sazbu, u materiálu náklady na kus, počet kusů apod.),
- zahrňte do rozpočtu i přípravné práce (např. příprava lektora, propagace programu, zajišťování materiálu apod.),
- uvádějte položky, které budete financovat sami, např. přípravu nebo jiné: publicita a propagace, hodnocení programu, administrativa projektu apod.

fundraiser se do úvazků nevejde

Součástí zprávy výzkumného projektu, který dal vzniknout tomuto manuálu, je i doporučení adresované MŠMT k definici funkce tzv. koordinátora volného času. Ať už jsou to v současnosti metodici prevence, koordinátoři environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, ředitelé nebo tým učitelů sdružený v neziskovou organizaci, který získává svými projektovými žádostmi škoře peníze, necht' na ně vedení při odměňování pamatuje.

volný čas jako sdružení

Někteří pedagogové, případně ředitelé zmiňují zkušenost, kdy při škole bylo založeno občanské sdružení, jehož „posláním“ je volný čas dětí a mládeže. Nezisková organizace může žádat i o granty, na které rozpočtové organizace nedosáhnou (např. u nadací), snadněji lze přijímat dary, sdružení může zaměstnávat i fakturovat.

5. VOLNÝ ČAS, ŠKOLA A KOMUNITA

motto: NABÍDNOUT MOHU I DOBROU NABÍDKU NĚKOHO JINÉHO

Rodiče škole věří, umíme toho využít?

Z výzkumů NIDM vyplynulo, že škola je pro rodiče nejdůvěryhodnější, nejdostupnější a hlavní zdroj informací o volnočasových aktivitách.

Škola se stává otevřenou institucí, otevřenou pro rodiče i obec, a logicky se tedy její nabídka rozšiřuje i o další vzdělávání i zájmovou činnost. Uvádíme několik doporučení a zkušeností, jak může škola využít obec - místní lokalitu, případně spolupracovat se zřizovatelem a dalšími veřejnými institucemi i dalšími subjekty v oblasti komunikace k veřejnosti.

Aktivní trávení volného času podporují školy i v rámci edukace

Je třeba si uvědomit, že propojením výuky s návštěvou divadla, kina, lesa, speciálního programu ve volnočasovém centru či jiné organizaci, výstavy nebo sportovních a dovednostních soutěží žáky také vedeme k seberealizaci a sebepoznávání, objevování vlastních schopností a jejich rozvíjení. Tím se podílíme na kultivaci osobnosti, na rozvoji talentů a vedeme k vytváření a utužování sociálních vztahů a vazeb. Ukazujeme, jak vypadá svět mimo školu. Tedy ten, na který škola připravuje.

Lze pouze nabídnout výběr možností, jak škola a komunita spolupracuje, přičemž ji rozdělujeme do tří sekcí:

škola a její žáci v komunitě

Aby bylo možné postihnout alespoň částečně zapojování škol do komunitních akcí a dění, uvádíme výčet subjektů, případně prostorů, jež na komunitní akci participovali či kde aktivity probíhali :

>>> městské divadlo, kulturní centrum, obecní hřiště, místní park, Integrovaný záchranný systém, Hasičský záchranný sbor, Policie ČR, organizace a spolky na ochranu přírody, galerie, cukrárna, obchodní centrum, prostory radnice, dopravní uzly, nádraží a zastávky, místní firmy, sídla Domu dětí a mládeže, sídla pomáhajících organizací - občanské poradny, nízkoprahová centra, charitní prostory, hudební klub, taneční sál koncertní sál, sportovní klub, sportovní areál, plavecký bazén, kino a multikino, parky a hřiště....<<<

komunita a veřejnost ve škole

Standardem nabídky škol jsou akce, jak pro současné i bývalé žáky a jejich rodiče, tak i pro nejširší veřejnost.

Zde je velmi stručný výčet:

>>>jazykové kurzy, aerobic a další cvičení, ples, filmový klub, autorská čtení /beseda ve školní knihovně, sportovní turnaj pro veřejnost, internet pro seniory, zahradní slavnost, školní táborák, školní akademie, taneční maraton, celoškolský projekt, nabídka školních prostor, nabídka externích služeb ve škole... a mnohem víc...<<<

spolupráce s dalšími organizacemi

Škola má u rodičů velkou důvěru jako zdroj informací. Pokud má škola zájem na tom, aby se organizovaných mimoškolních aktivit účastnil maximální počet žáků, bude se také podílet na tom, aby zprostředkovala atraktivní, prospěšné a zajímavé nabídky externích subjektů.

Jak může být škola užitečná svým žákům z hlediska volného času, aniž by nabízela vlastní programy a kroužky?

- ve škole jsou letáky a nástěnky s informacemi nabídek k organizovanému trávení volného času nabízeného jinými organizacemi (domy dětí a mládeže, neziskové organizace, skauti aj.)
- škola umožňuje přímé oslovení žáků ve třídách (pozvání, prezentace)
- škola zajišťuje pedagogický dozor při účasti žáků školy na jednorázových byť i pravidelných volnočasových aktivitách (např. návštěvy divadel, sportovišť atp.)
- škola výhodně pronajímá své prostory k volnočasovým aktivitám pro své žáky

Je pochopitelné, že škole se vyplatí „prodávat“ prověřené akce. Ne všechny nabídky si komunikační podporu školy zaslouží.

6.MOTIVACE A OSOBNOST VEDOUcíHO ORGANIZOVANýCH MIMOŠKOLNíCH AKTIVIT

motto: AŤ JE TO JAK CHCE, PODSTATNÉ JSOU VZTAHY

Co dělat, aby žák nepřišel na kroužek jen jednou?

Rozhodující podíl na rozhodnutí, zda bude dítě navštěvovat organizovanou mimoškolní aktivitu, je jeho vlastní zájem o danou činnost a rozhodnutí rodičů.

Výsledky výzkumu NIDM (2008) zároveň potvrzují, že rodiče nejvíce důvěřují škole jako zdroji informací o nabídkách aktivit pro děti, což platí i v případě nabídek volnočasových aktivit.

Protože se zde snažíme nabízet převážně praktická doporučení, vyzdvihli bychom pouze některá doporučení, vedoucí k vyšší účasti méně motivovaných žáků ve volnočasových aktivitách. Na motivaci žáků se zaměřuje program Kam chodím, rodičům je určena kapitola Oslovení rodičů. Program PLAY je určen právě těm nemotivovaným. V něm najdete i přesné postupy v komunikaci s rodiči.

motivační přístup k těm, kteří se na organizované mimoškolní aktivity nehlásí, nejen pro učitele.

Protože publikací a doporučení k motivačnímu přístupu jistě najde pracovník lépe a podrobněji v jiných zdrojích, zde nabízíme pouze několik doporučení, která jsou možná pro někoho samozřejmostí

- 1) Každý rodič je vychovatelem dítěte číslo jedna. Respektujme každého rodiče a jeho názor. Asertivně, trpělivě a pozitivně opakujme totéž - „...účast je vhodná a mohu jen doporučit, ale chápu Vaši situaci, rozhodnutí je na Vás...“
- 2) Nabízejte otázkou dětem i rodičům, kteří se nikam nehlásí: „Co bychom Vám / ti mohli nabídnout, abyste byli spokojeni / aby tě to bavilo?“ Možná nebudete mít hned po ruce adekvátní odpověď (finanční půjčku nebo hip-hopový kroužek), dáte ale prostor k vyjádření a můžete nabídnout školní klub, selektivní program PLAY či jiný kroužek, který je zdarma nebo kde se program připravuje na základě poptávky účastníků.
- 3) Využijte výzkumný poznatek v argumentaci s rodiči, totiž že: „výzkumy ukazují, že účasti v mimoškolních aktivitách pomáhají dětem být úspěšnější v dalším životě. Průzkumy ukázaly, že ti, co v dětství chodili na kroužky, dosáhli například lepšího vzdělání a zaměstnání.“
- 4) Podporujte spolupráci třídní učitel - vedoucí aktivity, společně koordinujte motivační působení na žáka i rodiče. Oceňte vzájemně jeho fungování ve třídě či na kroužku, pochvalte ho rodičům.

Podobně jako v případě textu k motivaci zde nebudeme citovat mnohokrát napsané nároky na pracovníka s dětmi, jak otevřený, empatický a pozitivní by měl být. Vybrané publikace uvádíme v seznamu zdrojů.

Jako zástupce školy můžeme vedoucího kroužku informovat o tom, že:

- Je prokázán pozitivní vliv kroužků na celkovou budoucí úspěšnost žáků. To zdůvodňují psychologové a další odborníci zejména **vztahem mezi vedoucím a dítětem**. Vztahem, který je pro dítě motivující, příkladný, posiluje jeho sebevědomí a může doplňovat či dokonce nahrazovat nezbytnou podporu rodiny,
- **pravidelná výměna informací** (u žáků se specifickými potřebami i 1x týdně) s třídním učitelem a společná zpětná vazba k dítěti i rodiči bude užitečná všem stranám,
- kromě vlastní činnosti je posláním vedoucího dítě u aktivity udržet, tj. aby chodilo na kroužek pravidelně, chtělo chodit, těšilo se, aby se přihlásilo na další pololetí, na další školní rok, případně své mimoškolní aktivity nadále rozšiřovalo,
- ty, kteří vstoupí do kroužku **pod nátlakem rodičů** či společného úsilí školy a rodičů, je třeba **motivovat a chválit nejvíce**, přestože to budou ty(děti), které budou dávat několik týdnů až měsíců najevo, jak je to nebaví.
- děti **podporujete, chválíte** za jejich úsilí, zase právě nejvíc ty, kteří jsou problematičtí, méně motivovan, děkujete vedoucím za jejich trpělivost a vstřícný postoj k dětem, učitelům i rodičům.

7. TÉMATA, KTERÁ SE NEVEŠLA - ČTENÍ A KOORDINÁTOR VOLNÉHO ČASU

motto: KROUŽEK I FUNKCE SNESOU COKOLI, POKUD JE TO V ZÁJMU DÍTĚTE

Nabízíme dvě témata, která se v rámci projektu, odborných workshopů a následných analýz objevila a považujeme za užitečné se o nich zmínit.

rozvoj čtenářské gramotnosti

V souvislosti s rozvojem (či spíše zaostáváním) čtenářství žáků, jehož výsledky dokumentuje šetření PISA 2009, bychom kromě zdrojů a odkazů na rozvoj čtenářství rádi upozornili na příklad z praxe. Kritické hlasy se ozývají především k hodinám češtiny. Sami žáci, především chlapci, kteří si pohoršili v testech více, přiznávají, že je četba nebaví a nezajímá.

Jednou z cest, kterou by se kromě změn v samotném procesu edukace mohlo jít, je otevírat **zájmové kroužky „čtení a tvůrčího psaní“**, jaký vede např. Mgr. Tereza Hradecká na základní škole Hanspaulka v Praze 6. Když se čtení knih, povídání o nich a psaní stane něčím, co nás baví, je krok k celkové čtenářské gramotnosti možná přeci jen snazší. A ti „z kroužku čtení“ mohou být pak v hodinách češtiny na základní škole těmi, kteří chybí, protože odešli na víceleté gymnázium.

koordinátor volného času (KVČ)

Od počátku diskuzí nad výsledky z výzkumu a při setkávání se zástupci škol se řeší skutečnost, že ve škole rozhodně nezbyývají kapacity na to, aby se tematikou volného času mohl někdo primárně zabývat. Sestavit náplň práce pro takovou pozici by rozhodně příliš práce nedalo, mohla by vypadat následovně:

- organizuje nabídku a realizaci mimoškolních aktivit ve škole,
- spolupracuje s externími organizacemi a subjekty na plánování volnočasových aktivit,
- vyhledává finanční zdroje pro volnočasové aktivity,
- podílí se na přípravě projektových žádostí pro získání finančních prostředků,
- zajišťuje informovanost a spolupráci volnočasových pracovníků a pedagogů ve věci volnočasových aktivit,
- odpovídá za publicitu volnočasových aktivit školy (www, akce školy, nástěnky apod.),
- garantuje fungování volnočasových programů a prostor školy, např. školního klubu.

V době vzniku této příručky nemají ředitelé škol k dispozici na výše uvedené práce ani 0,2 úvazku. V přímé reakci na aktuální dění v rezortu školství podporujeme záměr MŠMT ČR zřídit na **plný úvazek pozici školního psychologa**. Mohl by to být právě školní psycholog, kdo bude odpovědný za selektivní program určený žákům, kteří nikam nechodí. Byl by tím nejlepším, kdo bude garantovat jak odborné vedení programu, tak i citlivou komunikaci k účastníkům a jejich rodičům.

8. WORKSHOP PRO TŘÍDU „KAM CHODÍM“

Jak podpořit školní i neškolní organizované volnočasové aktivity přímo ve třídě?
program pro všechny třídní učitele na workshop se třídou o volném čase

Zadání dětem (domácí příprava) před vlastním programem

Týden před konáním programu žákům konání oznámíme a zároveň je požádáme, aby se na program připravili. Můžeme rozdat také písenou informaci.

zadání úkolu žákům (napsané na tabuli, nakopírované, vyvěšené na posteru):

Ve čtvrtek 10.9. společně proběhne program „kam chodím“, věnovaný volnému času. Přines si k němu libovolný obrázek, který by zobrazoval něco, kam ty chodíš nebo co děláš, když máš volno. Další pomůcky: lepidlo, nůžky, pastelky, fixy. Lze si vzít i něco názorného: průkaz člena, dres, výrobek či výtvar, vlastní fotku „v akci“ apod.

Příprava učitele na vlastní program:

Učitel si především promyslí, jakým způsobem budou žáci pracovat ve skupinách a kam by chtěl dospět. Na samotný program „Kam chodím“ totiž může velmi efektivně „nasednout“ vlastní nabídka aktivit, nabízená školou, resp. ve škole. Učitel také programem velmi efektivně zmapuje, kdo nikam nechodí a může buď samostatně, nebo ve spolupráci s odborníky (školní psycholog, výchovný poradce), se žákem či žáky započít „motivační rozhovor“.

Učitel si na vlastní program také během týdne shromáždí pomůcky a nakopíruje si vstupní pracovní list a zpětnou vazbu na počet žáků.

Pomůcky- učitel:

- pracovní listy „kam chodím“?
- dotazník - zpětná vazba
- zadání pro práci ve skupinách - plakát o volném čase
- zadání pro práci ve skupinách - scénka
- flipové papíry/“baličáky“ pro plakáty (4- 6ks)
- lepidla, nůžky, tlusté fixy (na plakáty)
- dle možnosti (podložky A4 na počet žáků)
- pomůcka/klíč k rozdělení/seznam žáků pro práci ve skupinách

Časový plán: doporučujeme sladit s délkou vyučovacích hodin, např.:

- hodina: pracovní list, sdílení, povídání o něm
- hodina: tvorba plakátů
- prezentace plakátů + reflexe
- hodina: scénky „Přemluv ho/jí“ (podle rozsahu lze udělat i program na 2 hodiny)
- hodina: rozdání - čtení - prezentace aktivit nabízených školou

Realizace:

- motivační ukázka

Bude pěkné, když program začne ve třídě jinak, než běžná výuka. Je možné např. pustit video - ukázku, kde je „akce“, ať už sportovní, výtvarná či jiná, ale začít lze i tím, že učitel zavzpomíná, co dělal, když mu bylo „náct“, po škole apod. Lze navázat diskuzní otázkou - brainstormingem - co tě napadá, když se řekne volný čas, a věnovat 3 - 5 minut otevírací volné rozpravě.

Pro samotný začátek programu je vhodné sedět v kruhu židlí, ale vzhledem k tomu, že se začíná pracovním listem, tj. individuální činností, není to nutné.

individuální fáze- pracovní list „kam chodím?“

viz. PŘÍLOHA

Pracovní list lze upravit, rozšířit či zjednodušit podle toho, s čím budeme nadále pracovat a podle věku:

poznámky k práci s pracovním listem 1

- Na práci s pracovním listem dáme všem žákům dostatek času, např. 15 minut. Je vhodné, nejlépe ještě před rozdáním, vysvětlit jednotlivé části, protože všichni budou pracovat velmi rozdílným tempem. Ti, co budou dříve, mohou nakreslit na 2. stranu něco z toho, co napsali.
- Podle toho, jaké děti ve třídě jsou, lze pochopitelně upravit či úplně změnit strukturu volnočasových aktivit v tabulce. Ta je zaměřena na organizované volnočasové aktivity, proto jsou na 1. místě. V praxi jsme zjistili, že žáci psali do všech řádků všechno, i v horní části, např. „pomáhám rodičům“, případně „koukám na TV“. Protože nejde o výzkum, ale o podklad pro další fáze činnosti, je vhodné nechat při vyplňování volnost, nehodnotit „správně/ špatně“ a naopak motivovat děti k tomu, aby se list zaplnil.
- Věnujme se dobře vysvětlení „písmenek“, tj. kdo měl a má vliv na to, proč a kvůli komu nebo čemu děti na aktivity chodí. Upozorněte také na to, aby písmenko X děti vysvětlily.

Žáci se po uplynutí času na vyplnění listu sdruží do skupin, ideálně po 4-5 žácích. Máme na paměti, že skupiny si budou nejen povídat, ale budou spolu také nejméně další hodinu tvořit plakát.

zadání pro sdílení:

Přečtěte si jeden po druhém navzájem, kdo kam chodí a co kdo dělá. V čem se shodujete? Co máte každý jinak? Která písmenka se opakují? Jeden z Vás pak řekne ostatním skupinám, o čem jste mluvili - odpovědi na otázky.

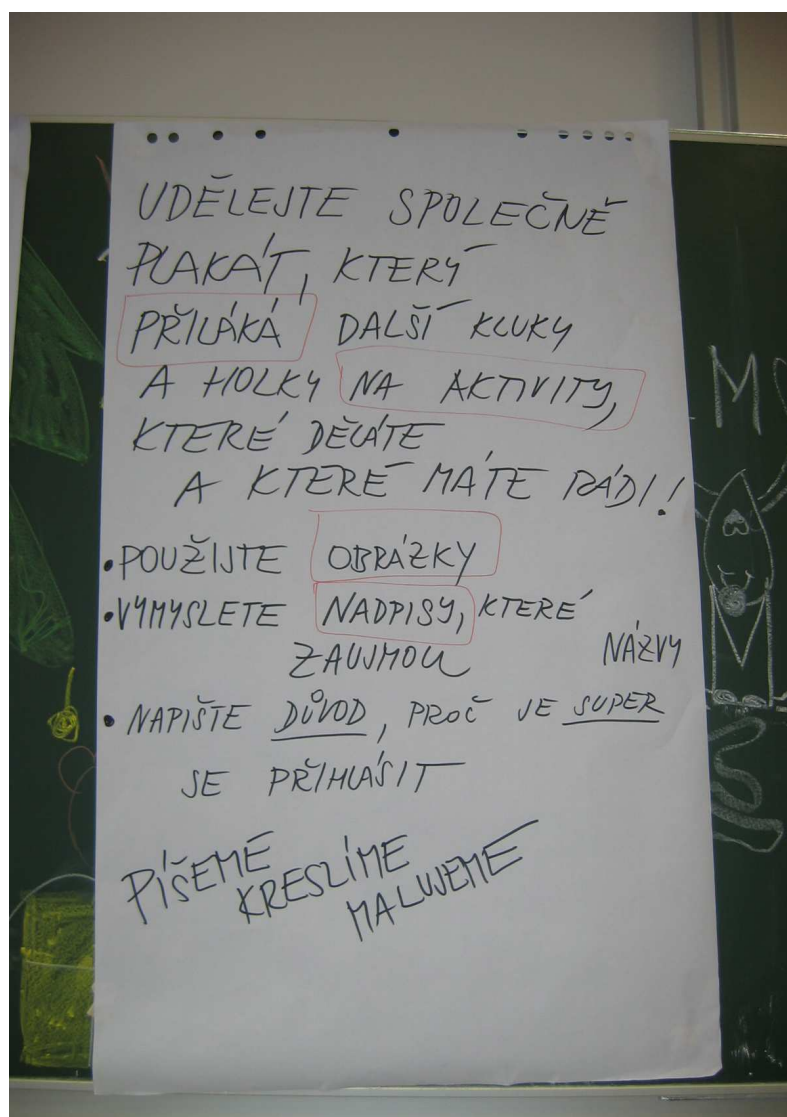
Poté, co si skupiny vymění informace, vyzveme jednu po druhé, aby „mluvčí“ řekli, o čem si povídali, podle času se mohou děti vrátit ke sdílení s celou třídou do kruhu.

foto: sdílení - děti ve skupinách nad pracovním listem

zadání práce na skupinové práci - plakát:

Pro práci na posteru, tj. plakátu, je třeba vytvořit prostor, tj. skupiny si spojí 2 lavice, židle umístí kolem nich a nachystají si pomůcky. Když jsou takto připraveni, můžeme přistoupit k zadání, které může vypadat např. takto:

Po zadání necháme 3-5 minut na ujasnění ve skupině, sdílení nápadů a pak teprve můžeme „centralizovat pozornost“ a odpovědět na případné otázky. Podle věku a vyzrálosti skupiny specifikujeme „plakát“, jeho smysl, k čemuž lze využít jeho základní znaky jako techniky užitého umění, především atraktivita a poutavost, výrazný motiv (obrázek) a slova, která zaujmou (nadpis).

30 až 40 minut je skutečně minimum. Mladším žákům můžeme dát menší formát, případně ho strukturovat, rozdělit (plocha bude mít jasný prostor pro nadpisy, každý bude mít místo na svůj obrázek apod). Je pochopitelné, že při týmové práci může vztahová interakce a skupinová dynamika zakrýt vlastní téma obsahu. Podobně může výtvarná forma a práce zastřít „volnočasové téma“. Doporučuji proto skupinky obcházet a např. povzbudit ty právě nekreslící k tomu, aby např. vymýšlely slogany, nadpisy, případně „důvody, proč“.

foto: tvorba plakátů (žluté lístky lepili ostatní žáci i pedagog až po prezentaci plakátu skupinou, odpovídali na otázku: „Co mě zaujalo?“)

Na prezentaci upozorníme předem, aby se skupiny mohly domluvit, kdo co řekne. V ideálním případě lze rovnou plakáty „vyvěsit“ s každou další prezentací, aby všechny byly vidět.

Zadání k prezentaci je jednoduché, autoři čtou a vysvětlují, co mohou ostatní na plakátu vidět. Důležité je, aby viděli a slyšeli ostatní žáci.

Protože skupinová práce a úsilí si zaslouží pozitivní zpětnou vazbu, lze zadat a ověřit u diváků, jak plakát vidí a co slyší. Zbývajících spolužáků na malé, barevné POST-IT papírky píšou ke každému plakátu:

- pochvalu- co se jim na plakátu líbí
- co je zaujalo z „volného času“?

Navrhujeme, aby třída po každé prezentaci zatleskala. Po každé prezentaci dáme čas na zapsání vzkazů, na post-ity a nalepení k plakátu.

V případě mladších dětí (4. a 5. třídy) přejdeme po prezentacích k hodnocení programu. Rozdáme jim jednoduchý dotazník a zařídíme klid a prostor tak, aby v několika minutách ticha mohl každý napsat odpovědi na otázky (návrh):

Závěrečný dotazník „Kam chodím“:

<i>Co se mi na programu o volném čase „Kam chodím“ líbilo?</i>
<i>Co se mi na programu o volném čase „Kam chodím“ nelíbilo?</i>
<i>Co jsem dozvěděl nového nebo zajímavého?</i>
<i>Přihlásil bych se díky programu na něco? (Pokud ano, co by to bylo?)</i>
<i>Co mě ještě napadá?</i>
PRO ŠIKOVNÉ HLAVIČKY: <i>Proč myslíš, že je dobré na „kroužky“ nebo jiné aktivity mimo školu chodit?</i>

ZÁVĚR programu může proběhnout např. tak, aby každý z dotazníku vybral 1 informaci (odpověď), kterou řekne nahlas ostatním.

motivace k účasti na dalších aktivitách

Jak je patrné, dotazník záměrně otevírá svými otázkami pole pro další působení pro motivaci k účasti ve volnočasových aktivitách. Na program „Kam chodím“ může tedy v blízké době navazovat jak konkrétní nabídka volnočasových aktivit, tak i třeba hodina např. osobnostní či rodinné výchovy o významu smysluplného využívání volného času. Pochopitelně, ideálně obojí.

reflexe dramatem - práce ve skupinách na téma „Pozvi ho/jí, ať taky chodí“

Máme-li dostatek prostoru (6. - 7. třídy, hodina navíc), můžeme před vlastním hodnocením, popsaným výše, zařadit ještě dramatizaci. Podle znalosti skupiny je možné navázat na výtvarnou činnost a již „stmeleným skupinám“ zadat poslední úkol.

zadání dramatizace:

Sehrajte scénku, kde přemlouváte kluka /holku, který nikam nechodí. Vedoucí potřebuje další účastníky, vy byste tam chtěli také další kamarády/ kamarádky a snažíte se ho/ jí přesvědčit. Rozdělte se na „přemlouváče“ a ty, co nikam nechodí. Scénka bude dlouhá max. 5 minut. Můžete využít plakáty a donesené pomůcky.

Příprava: dovolíme neúčast, tj. klidně ať ze skupiny vystupují jen dva, ale mohou všichni, třeba i jeden přemlouvá ostatní. Opět podle vyzrálosti třídy můžeme dodat podklady, tj. doporučení, že nepřemlouváme, ale motivujeme.

Skupiny představí scénky jedna po druhé, nehodnotíme je, každou oceníme potleskem. Protože drama vyžaduje okamžitou reflexi, po scénkách se každý vystupující vyjádří, jaké pro něj bylo „hrát“. Pro všechny můžeme připojit motivační otázku: „Co by fungovalo na tebe?“

ZÁVĚR - vzhledem k tomu, že po vlastních scénkách už proběhla reflexe, dotazník by měl spíš odkazovat k předchozím aktivitám, které mohou být již „zakryté“. Učitel tedy může chronologicky shrnout / sepsat všechny fáze programu Kam chodím:

PRACOVNÍ LIST
POVÍDÁNÍ VE SKUPINÁCH
TVORBA PLAKÁTŮ
PREZENTACE PLAKÁTŮ
SCÉNKY

foto: děti v kruhu - hodnocení programu, v pozadí vystavené plakáty o volném čase

Díky plakátům může program ve třídě zůstat déle „živý“. Volnočasové aktivity si zaslouží ve třídě dlouhodobou pozornost. Jak jsme z dotazníků zjistili, ani ve třídě, kde jsou spolužáci spolu již delší dobu, nemají informace o tom, kdo kam chodí a sami žáci hodnotili tuto skutečnost jako největší přínos programu (vždy téměř celá třída).

Jak již bylo řečeno, na program necht' navazuje proces „přihlašování do kroužků“, třídní schůzky, kde rodiče uvidí plakáty, případně další výstupy apod.

Volnočasové aktivity, resp. „chození někam“, budou-li mít prostor v rozvrhu hodin a v prostoru třídy, kde se děti budou moci „ukázat“ (a ukázat se chtěly hodně, donesly si obrázky, fotky apod.), bude také „chodit někam“ více standardem, zdravou normou, přirozenou, takže i motivující.

9. SELEKTIVNÍ PROGRAM PRO TY, KTEŘÍ NIKAM NECHODÍ - „PLAY“

Může škola nabídnout program těm, kteří o nic nestojí?

SELEKCE - jak vybíráme žáky do programu:

Program, který může velmi účinně nahradit účast žákům v jiných mimoškolních aktivitách, je třeba jak dětem, tak i rodičům „dobře prodat.“ Protože se jedná o program výběrový, a výběrový z toho „druhého“ konce, je třeba, aby škola, případně externí pracovník či subjekt postupovali navýsost profesionálně.

Celý postup lze vymežit takto:

a) výběr žáků:

Po zahájení školního roku, koncem září, třídní učitelé již vědí, kdo nebude chodit na žádné kroužky. Pokud se nejedná o nové žáky, vědí také, případně to ví výchovný poradce, školní psycholog či bývalí třídní učitel, kteří žáci mají problémy s chováním ve skupině, nejsou motivováni k učení, mají problémy s hranicemi, přijímáním pravidel, shrnutě vzato vědí, komu ze žáků pravidelný, strukturovaný a organizovaný program mimo školní práci může být velmi užitečný. Třídní učitelé tedy vyberou 3 až 5 vhodných žáků. Zde je třeba připomenout, že finální skupina by neměla být větší než 15 osob (vhodnější je 8 - 12, pochopitelně pro každý stupeň zvlášť). V případě, že je počet „uchazečů“ větší, je třeba otevřít více skupin, případně výběr (potřebnost) ještě více specifikovat. „Seznamy“ od třídních učitelů jsou prokonzultovány se školním metodikem prevence, školním psychologem, výchovným poradcem a vedením školy, kteří schválí doporučení a připraví další postup, tj. oslovení rodičů a samotných žáků.

b) oslovení žáků a rodičů:

Ačkoli je postup různý, vzhledem k tomu, že je třeba obě skupiny oslovit víceméně současně, popisujeme postup dohromady. Rodičům je sestaven oslovující dopis, kde škola, resp. konkrétní, výše vyjmenovaný tým odborníků, program dítěti doporučuje. V dopise je jasně řečeno, k čemu program slouží (podpora a rozvoj dítěte), kdo ho povede (lektor), kdy a kde se koná, že je zdarma. Je koncipován jako výzva ke spolupráci, aby rodiče účast podpořili (nikoli nařídili). Přesto jim doporučíme, aby se snažili děti poslat na program i přes jejich odpor, tj. aby se nedali odradit dětským „Nechci tam chodit.“

K dopisu je přiložen „souhlas s účastí“, aby mohl rodič promptně reagovat.

Motivace žáků k účasti lze provést více způsoby. Je možné nechat oslovení na třídních učitelích, nebo žáky pozvat v určitý čas na určité místo, kde by se setkali přímo s leaderem programu. Pokud se jedná o starší žáky, lze jim na konci prezentace programu v zalepené obálce předat oslovující dopis rodičům. Stejně jako v případě rodičů, i zde musíme srozumitelně sdělit, co nabízíme (program, který vás bude bavit, protože budeme dělat to, co chcete vy, navíc se třeba něco naučíte), co mohou říct spolužákům (nabídli nám PLAY: program, kde budem hrát hry) a také, ať se o tom poradí s rodiči (předání dopisu).

Doporučuji osobní přístup, tj. má-li žák vybudovaný vztah ke školní psycholožce či učiteli dějepisu, necht' program doporučí také on. Pokud víme, že na dopis rodina nebude reagovat, kontaktujeme je telefonicky. Můžeme také pozvat celou skupinu rodičů.

Nabídku programu vybraným jedincům v celé třídě spolužáků spíše nedoporučujeme, ale vždy záleží na tom či kterém prostředí a také, koho vlastně „nominujeme“.

„PLAY“- aneb důležitost názvu a dobrého jména skupiny i programu

Při selekci se nevyhneme riziku nálepky. Je třeba udržet za každou cenu dobré jméno a všichni by měli umět odpovědět, proč např. Ondra chodí na „PLAY“. Třídní učitelé a další jsou připraveni zodpovědět všem, především Ondrovým spolužákům, že „Jsme Ondrovi program doporučili, protože by pro něj mohl být užitečný.“

Ze zkušenosti můžeme potvrdit, že když se „výběr provede dobře“, ostatní žáci účastníkům spíše závidí, než aby je jakkoli osočili, že se sdružují „socky nebo looseři“, co nechodí nikam jinam.

Není třeba zdůrazňovat, že jistá „výlučnost“ může být velmi ku prospěchu samotným účastníkům. Nejsou zvyklí někam patřit, mít něco společného, a najednou tvoří kompaktní skupinu, která má navíc jisté výsostné postavení – nemůže do ní každý, kdo chce.

S přijímáním od okolí také může vedoucí ve skupině pracovat.

d) koho vybrat do programu „PLAY“?

Protože se zde věnujeme významu volnočasových aktivit, oslovujeme žáky, o kterých víme, že svůj volný čas smysluplně trávit spíše neumí, „zevlují“ ulicemi nebo se nudí u televize, čímž by mohli patřit k tzv. rizikové nebo ohrožené skupině. Ačkoli není vhodné, aby program byl vyloženě pro tyto děti povinný,

budou do něj někteří pravděpodobně natlačeni a na vedoucí čeká úkol o tento fakt těžší, získat je na svou stranu, aby se podruhé účastnily samy od sebe a rády.

Vybrat a doporučit lze ty, kteří:

- se nepřihlásí na žádný školní kroužek a víme, že nechodí ani do jiných kroužků mimo školu
- se při hodinách nudí, vyrušují, mají problém s pravidly, autoritou, hranicemi, pozorností
- narušují svým chováním dynamiku školní třídy (hrubé chování, slovní a fyzické napadání apod.)
- jiné žáky se specifickými potřebami

metody práce v selektivním programu „PLAY“

S dětmi se pracuje převážně formou komunity, přičemž jsou dle hlavního cíle každého setkání zařazovány prvky zážitkové pedagogiky. Náplň dvouhodinových bloků je rámcově ohraničena a tématicky vymezena, přičemž každý blok obsahuje malé ohlédnutí zpět - co bylo minule, co se také událo od minule v životě účastníků (ve třídě, doma, venku, co kamarádi, učitelé apod.), a také „Okno vzhůru“, tj. pohled na náplň dalšího setkání, aby i účastníci měli možnost náplň ovlivnit, říct sami, co by příště rádi.

Níže nabízíme přehled bloků, který je spíše doporučením, jenž mohou potřeby dětí změnit. Zároveň je třeba, aby lektor či lektoři byli vždy připraveni a představili něco, co děti „chytne“. K deseti uváděným blokům tudíž uvádíme konkrétní aktivitu, kterou je možné zařadit, včetně potřebné časové dotace a pokynů k uvádění.

Struktura nabízeného programu:

Každé setkání v programu PLAY by mělo mít strukturu a řád, stejně tak by si lektor či pedagog měl domluvit jasná pravidla. Doporučujeme 90min programu s tím, že dle možností se skupina setkává 1 x 14 dní, 1 x týdně, není-li zbylí (s ohledem na finance), tak alespoň 1 x měsíčně.

Nabízená struktura, kterou zde nabízíme, vychází z principů komunitní práce, zkušenosti ze zážitkové pedagogiky a učení žáků s poruchami učení a chování.

Časový plán necht' si nastaví vedoucí sám dle své potřeby, minuty pouze ukazují, jak málo času ve skutečnosti máme, což podtrhuje význam struktury každého setkání.

I.část

- úvodní komunita (jak se kdo má, co je ve skupně nového, problematického) 15min
- warm-up acts (zahřívací / uvolňující aktivitky) 5 min
- icebreaker (aktivita „lámající“ zábrany mezi žáky) 10 min
- motivace+evokace tématu / cíle (otevíráme téma- lze propojit s body 4-5, tj. úvodní hry mohou plnit i cíl „otevření tématu“) 10min

II.část

- skupinová práce/ individuální příprava - k tématu 12 min
- konfrontace, prezentace, sdílení činností 13 min
- reflexe, otázky 10 min
- hodnocení/evaluace činností/celé lekce 5 min
- okénko k příštímu setkání, zadání individuálních úkolů 5 min

Nabízená struktura pochopitelně souvisí s cílem a tématy setkání. Pokud se lektor se skupinou dohodnou, že budou tvořit společně sochu z petlahví a další setkání půjdou na výstavu 3D objektů, je to v pořádku. Přesto vřele doporučujeme i u mimoškolních aktivit pamatovat na tzv. třífázový model učení , tj. setkání „otevřít“ a „uzavřít“. Neustále potřebujeme zpětnou vazbu a žáky chceme v programu udržet po celý školní rok, nebo ještě lépe, po celou dobu školní docházky, pokud se nezačnou hlásit na jiné mimoškolní aktivity.

tématický scénář projektu

Témata jsou cílená na 2. stupeň ZŠ s tím, že je lze opakovat v každém ročníku a také využít při vhodných aktivitách s podobnými cíli i na 1: stupni ZŠ. Předkládáme návrh témat chronologicky pro školní rok, jehož tematický plán je volně inspirován prací Roché - Olivara a jeho programem sociálního rozvoje osobnosti.

Celý program lze tzv. „zabalíčkovat“ jako hru, připojit legendu, osobu. Před 10 lety jsem využil Jamese Bonda, dnes bychom mohli nabídnout Harryho Pottera nebo Hannu Montanu. Pro návrh témat nabízíme jistý motivační odkaz k příběhu, který lze ale vzít odkudkoli, případně si vše připravit po svém. Nadpisy mají budit zvědavost účastníků.

1. Z Bradavic do Prahy s Brumbálem či Snapem, vlakem a s jízdenkou?

- seznámení, cíle, pravidla, plán / září

úvodní blok je zaměřen na seznámení a formulaci priorit. Brumbál a Snape jsou příkladem Dobra a Zla, ale protože jde o čaroděje, víme, že i to je proměnlivé. Se skupinou se můžeme bavit o tom, co nás vlastně baví, s kým jsme rádi a proč dobro vítězí jen v pohádkách.

2. „Víš, s kým chodíš ? A co tvoje vlasy?“ / říjen

Blok zaměřený na komunikaci. využitím celé řady komunikačních her vedeme účastníky k tomu, že aby měl každý to, co potřebuje, musí si umět říct, co chce. A naopak, chceme-li se mít s lidmi kolem nás dobře, měli bychom slyšet, co po nás chtějí oni.

3. „Já se tě nebojím!“ / listopad

Prostřednictvím aktivit v tomto bloku se zaměříme na sebeúctu a sebevědomí. Podstatné je vést účastníky k tomu, aby si uvědomili, že každý je v něčem úspěšný a může si proto sebe vážit.

4. „To se ti tedy povedlo“ / prosinec

Blok chystáme a vedeme tak, abychom mohli rozvíjet pozitivní hodnocení druhých. Opět se věnujeme úspěchu, vhodné jsou tedy tvořivé aktivity, nejlépe spojené i s prohlídkou, komentáři apod.

5. „Vyčaruj mi bílého jelena“ / leden

Tvořivost a iniciativa může být i cílem. Snažíme se probudit fantazii, připravit účastníkům prožitek radosti z tvořivé činnosti kterou si uvědomí. Vhodné je také zajít společně do divadla, do kina či na výstavu a nechat se inspirovat, diskutovat, dokumentovat.

6. „Ach, Harry!“ aneb Neboj se to konečně říct! / únor

Je dost pravděpodobné, že pracujeme se skupinou dětí, kteří nepatří v sociální oblasti k těm nejrozvinutějším, např. z pohledu běžné třídy. Formou her a workshopů, např. dramatizací, je učíme vyjádření a komunikaci citů

7. „Jak mám vědět, že myslíš ano, když říkáš ne? / březen

Setkání zaměřené na empatii. Formou her, neverbálních činností, dramatizací či společného kulturního zážitku můžeme s dětmi interpretovat chování na základě viděných či slyšených informací. Směřujeme k tomu, aby každý věděl, že když nám na někom či na něčem záleží, je třeba to jasně sdělit. A také sdělení adresovat jedné konkrétní osobě přímo.

8. „Jak jen mu/ jí to řeknu?“ / duben

Asertivita jako důležitá dovednost pro dosahování svých potřeb. Trénujeme v modelových cvičeních asertivní jednání.

9. „Zbožňuju Lady Gaga, je skvělá, chci být jako ona! / květen

Tématem jsou reálné a zobrazené vzory. Hrajeme hry o rolích (např. Kdo jsem?), především se však bavíme o tom, kdo je naším vzorem, náš vztah k autoritám apod.

10. „Já nic nezmůžu, je to jen na tobě!“ / červen

Hodnocení a sebehodnocení je ideálním tématem pro závěr školního roku. Nikoli však samonosným, je velmi vhodné, aby skupina podnikla něco společného, každý něco vytvořil. Bude také dobré, když si skupina povede nějaké záznamy k tématům, portfolia či alespoň jednoduché PLAY deníky, do kterých může každý nahlédnout a zjistit, co se povedlo.

osobnost leadera - vedoucího selektivního programu „PLAY“:

Existuje mnoho textů o tom, jaký by měl vedoucí být. Vzhledem k cílové skupině

programu doporučujeme, aby programová náplň byla vedena odborně, např. přímo školním psychologem, případně někým, kdo rozumí specifickým potřebám dětí. Zcela nevyhovující je vedoucí výkonnostně orientovaný, což ovšem nevylučuje zdravou dávku autoritativnosti. Program může vést speciální pedagog, výchovný poradce, případně i ten z učitelů, který to bude dělat rád.

kalkulace programu „PLAY“

Program Play by škola měla nabízet zadarmo. Při kalkulaci na 1 setkání (90 minut) uvádíme velmi hrubý model, který by se dal samozřejmě zvýšit.

<u>odměna/lektorné- 2hod= 2x 220,- Kč</u>	<u>440,- Kč</u>
<u>materiál/počet účastníků= 15x10,- Kč</u>	<u>150,- Kč</u>
<u>prostor (škola)</u>	<u>0,- Kč</u>
CELKEM 1 SETKÁNÍ	590,- Kč

Při konání 1x 14 dní 2 hod (20 x šk.rok) 11 800,- Kč.

Materiální náklady lze zajistit jinak, tudíž lze prostředky ušetřit např. na návštěvu kulturní akce, případně jiného „nákladnějšího“ programu, např. výtvarného. Projekt, jak ho zde představujeme, lze jednoznačně hodnotit jako preventivní, a požádat tak o dotaci či grant v rámci podpory prevence sociálně patologických jevů.

INFORMAČNÍ ZDROJE A LITERATURA

Internetové stránky vybraných škol: ZŠ Kunratice, FZŠ Tábořská, ZŠ Hanspaulka, ZŠ Sadov (KV), výroční zprávy vybraných škol
Nabídky volnočasových aktivit (kroužků) vybraných škol, dostupné na internetových stránkách školy

Výzkumná zpráva NIDM - Zdroje informací a kritéria výběru při výběru volnočasových aktivit, NIDM 2008.

Audiozáznam z workshopu konaného 15.4. na téma „Jak může škola podpořit zapojování svých žáků do mimoškolních aktivit?“ za účasti více než 20 odborníků z oblasti výchovy a vzdělávání.

www.facebook.com

www.youtube.com

www.kritickemysleni.cz

Metodický portál RVP www.rvp.cz

Příručka pro žadatele a příjemce OPVK ESF

Kritické listy 2007- 2010, o.s. Kritické myšlení

Hájek, B. a kol. *Děti, vedoucí a volný čas*, IDM MŠMT, 2004

Fisher, R. *Učíme děti myslet a učit se*, Portál, 2004

Hájková, V., Strnadová, I. *Inkluzivní vzdělávání*, Grada 2010

Průcha, J. *Moderní pedagogika*, 3. vydání, Portál 2002

Hájek, B., Hofbauer, B., Pávková, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, Portál 2008

Kopřiva, K., *Lidský vztah jako součást profese*, Portál 1997

Karnsová, M. *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem*, Portál 1995

Bárta, O. *Osobnostní výchova. Osnovy samostatného výukového předmětu pro ZŠ v rámci průřezového tématu OSV*, ZŠ Hanspaulka, VUPP 2005 pilot RVP ZV.

Bárta, O. *SES PLAY, program pro specifickou skupinu žáků*, Praha 2004

Bárta, O. *SES PREV, preventivní program pro školní třídy*, Praha 2005

Bárta, O. *O.K.K.O. (O.K. nebo K.O.). Preventivní program základní školy*. ZŠ Hanspaulka 2001

TISKOVÁ ZPRÁVA**PŘÍLOHA****MÁ KULTURNÍ KAPITÁL RODINY VLIV NA ŽIVOTNÍ ŠANCE DĚTÍ? - ZÁVĚRY PROJEKTU SDÍLENÍ HODNOT**

Praha 1. 2. 2011 - Skupina expertů pod vedením PhDr. Jiřího Šafra, Ph.D., z oddělení Studia sociální struktury ze Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., dnes na tiskové konferenci seznámila širší veřejnost s výsledky projektu „Sdílení hodnot“ (MŠMT 2006-2010), který zkoumal kulturní rozdíly a jejich souvislosti se společenskými nerovnostmi. Představila výsledky několika dílčích studií zaměřených na problematiku rodinného zázemí a jeho vlivu na vzdělávání a životní šance.

Projekt se mimo jiné zabýval otázkou, jaké faktory ovlivňují životní šance a úspěšnost dětí v životě měřenou socioekonomickými kritérii. Mezinárodní srovnávací studie (nejnověji například výzkum čtenářské gramotnosti PISA 2009) přesvědčivě empiricky dokládají, že úroveň vzdělanosti dětí v českých školách již delší dobu klesá. Všeobecně také panuje názor, že hlavním „viníkem“, zodpovědným za horší výsledky dětí, a tím i jejich šance na životní úspěch, je škola. Studie provedené v Sociologickém ústavu AV ČR, v.v.i., však prokazují, že neméně důležitým faktorem jako kvalita školy je i rodinné prostředí, které může zásadním způsobem ovlivnit další směřování dětí, ať už pozitivně, či negativně.

Jednotlivé výzkumy mapovaly zejména vliv sociálních rozdílů mezi rodinami na budoucí životní šance jejich dětí a podrobně sledovaly kulturní aspekty těchto rozdílů, jako je způsob trávení volného času, předávané hodnoty, normy, aspirace, vztah ke vzdělání. Ukazuje se, že existují významné rozdíly mezi výchovou „kulturně zvýhodněných“ na straně jedné a „kulturně znevýhodněných“ dětí a adolescentů na straně druhé (dětí vyučených rodičů, dětí chudých rodičů, romské děti - obecně „nepřivilegované vrstvy“).

Výzkum statusové reprodukce a životního úspěchu v generaci dnešních třicátníků

Odborníci z oddělení Studia sociální struktury ze Sociologického ústavu realizovali během práce na projektu několik výzkumů. S cílem zmapovat mechanismy vedoucí k utváření socioekonomického statusu v české společnosti po roce 1989 byl v roce 2008 ve spolupráci s CESES UK uskutečněn reprezentativní výzkum v generaci dnešních třicátníků pod názvem Distinkce a hodnoty (Vliv kulturního a sociálního kapitálu rodiny původu na profesní status dnešních třicátníků - Husákových dětí). Analýzy ukázaly, že statusové postavení dnešních třicátníků nejvíce ovlivnily aspirace jejich rodičů - vymezení studia jako důležitého životního cíle a podněcování k němu - a také školní výsledky na konci základní školy. Výsledky výzkumu tak podporují závěry předchozích zahraničních i domácích studií, podle nichž je dosahování vzdělání ovlivněno především motivováním a aspiracemi rodičů.

Dále platí, že zásadní roli sehrává socioekonomický status původní rodiny (profese rodičů) a sociální kapitál jak uvnitř, tak vně rodiny. V rámci rodiny se jeho vliv projevil jednak negativně počtem sourozenců (čím více sourozenců, tím méně mají rodiče času se jim věnovat), jednak pozitivně, pokud starší sourozenec dosáhl vysokoškolského vzdělání (a sehrál tak roli vzoru). Při hledání prvního zaměstnání pak k lepšímu profesnímu postavení

napomohly také kontakty mezi příbuznými a známými zprostředkující informaci o nabízené práci. Obrátíme-li pozornost ke kulturním zdrojům, pak vidíme, že k vyššímu statusu v dospělosti přispěl, zejména u potomků z dělnické třídy, také tzv. kognitivní typ kulturního kapitálu (čtenářské klima podporující kognitivní rozvoj v dětství). Ten měl větší vliv než rodičovský „vysokokulturní“ kapitál (chození do divadla a na výstavy).

Výzkum Rodiče a výchova 2010

V rámci projektu se ve spolupráci se společností Synovate, s.r.o., uskutečnil zcela aktuální výzkum Rodiče a výchova 2010, sledující rozdíly ve vzdělanostních aspiracích, kulturním kapitálu a trávení volného času dětí v rodinách vysokoškoláků (46 %) a v rodinách, kde jsou oba rodiče nanejvýše vyučení - označit je můžeme jako „dělnické“ rodiny (profesně jde kromě tradičních dělníků ve výrobě o tzv. rutinní nemanuální pracovníky ve službách a obchodě i drobné řemeslníky).

Základní rozdíl z hlediska objemu kulturního kapitálu (kulturní aktivity rodičů, čtení a dostupnost knih, u dětí samotných pak především aktivní trávení volného času, např. v různých zájmových kroužcích), sociálního kapitálu (užitečné kontakty rodičů a uvnitř rodiny intenzita komunikace s dítětem) a kapitálu ekonomického (příjem rodiny) existuje i dnes podle očekávání mezi vysokoškolskou a dělnickou rodinou. Mezi dělnickými rodinami lze nicméně vyčlenit menší skupinu „ambiciózních“ rodin, v nichž rodiče aspirují na vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání svých dětí (19 %). Naproti tomu ostatní rodiny lze označit jako „statické“ dělnické rodiny (35 %). Oba typy dělnických rodin se výrazněji neodlišují ze sociodemografických hledisek - stejné je vzdělání rodičů, jejich příjem, počet sourozenců a nalezneme je ve všech velikostech sídel. V čem se ovšem uvedené typy dělnické rodiny do jisté míry liší, je životní styl a hodnoty rodičů a rovněž školní výsledky dětí spolu se způsobem trávení volného času. Děti z ambiciózní dělnické rodiny se vyznačují lepším prospěchem, více čtou, chodí častěji do knihovny. Jsou na tom podobně jako děti vysokoškoláků: vyrůstají v rodinách vybavených kulturním kapitálem (byť jeho objem je nepatrně menší než u rodin s VŠ). Jejich rodiče čtou více knihy, chodí do knihovny, mají doma více knížek, a ačkoliv kulturní participace není obecně příliš rozšířena, v porovnání s rodinami „statickými“ častěji navštěvují divadla, koncerty či výstavy. Naproti tomu děti ze statické dělnické rodiny se vyznačují větší vzdělávací pasivitou a vlastním nižším kulturním kapitálem: čtou méně než jejich vrstevníci z ostatních skupin, častěji vůbec nechodí na žádný kroužek a mají také více kázeňských problémů. Nejen to, tyto dva typy rodin se liší také z hlediska výchovných přístupů a akcentů. Pro „ambiciózní“ rodiny je typičtější aktivnější přístup, častěji diskutují s dítětem o jeho budoucích plánech. V rodičovských představách o budoucím profesním uplatnění dítěte převládá důraz na společenský význam a uznání. Pro statickou dělnickou rodinu je naopak příznačný pasivní výchovný styl, který lze metaforicky označit jako „volně plovoucí zátky“, typické je pro něj nekladení důrazu na to, co dítě dělá, ponechání volnosti, očekávání, že se o jeho vzdělanostní dráhu postará škola.

„Výsledky sociologických výzkumů dlouhodobě ukazují, že ambice dítěte i rodiče jsou pro budoucí vzdělanostní a profesní dráhu klíčové, a jsou-li od počátku nastaveny vysoko, dochází později i velkou měrou k jejich naplnění,“ konstatuje PhDr. Jiří Šafr, Ph.D.

Kvalitativní výzkumy rodičů a dětí na 2. stupni ZŠ

Vedle těchto reprezentativních dotazníkových šetření byly provedeny také kvalitativní výzkumy zabývající se stejným tématem z jiného úhlu. Jednalo se o skupinové diskuse s matkami 14-15letých dětí navštěvujících základní školy a víceletá gymnázia, které se

zaměřily na volbu střední školy a obecně výchovu dětí. Dále se uskutečnil rozsáhlý výzkum přímo na dvou pražských základních školách, kde byly sledovány dvě školní třídy v 8. a posléze 9. ročníku. Ve třídách byla v průběhu dvou let prováděna pozorování a také více než stovka rozhovorů s žáky, učiteli i rodiči dětí.

Skupinové diskuse s matkami s odlišným vzdělanostním zázemím ukázaly spektrum výchovných strategií a představ o budoucím vzdělání ze strany rodičů. Detailní studie na školách zprostředkovala pohled na to, jakým způsobem je sociální a kulturní „zvýhodnění“ a „znevýhodnění“ artikulováno na samotných školách - na těch, kde se vedle sebe potkávají děti „dělníků“ s dětmi „vysokoškoláků“, tedy žáci mířící na gymnázia či lycea vedle těch směřujících na odborná učiliště.

„Pro výběr středních škol je primárním ukazatelem školní prospěch v posledních letech ZŠ, což platí zejména u dětí vyučených rodičů. Vyšší vzdělanostní aspirace rodičů a potažmo dětí, tedy ‚pohled‘ do budoucnosti, uvažování o ní, měly u dětí kladný vliv na školní výkon, protože vedly k projevům snahy, které jsou na školách učiteli vysoce ceněny,“ popisuje vliv nejdůležitějších faktorů Mgr. Kateřina Vojtíšková.

Role čtenářství a mimoškolních aktivit v cestě k životním úspěchům

Aktivní dětské čtenářství, zájmové aktivity mimo školu v kolektivu vrstevníků (kroužky) a aktivita rodičů na rozvíjení jakýchkoliv kompetencí, dovedností dětí, které děti baví (sport, hra na hudební nástroj atd.), spolu se zájmem o celkový vývoj dítěte, to jsou našimi výzkumy identifikované potenciální kanály pro mezigenerační vzestupnou mobilitu potomků z neprivilegovaných vrstev. Navíc pokud se rodiče dlouhodobě a intenzivně zapojují do chodu školy, otevírají tím cestu pozitivního vývoje pro své potomky.

Klíčové faktory podporující narovnávání vzdělanostních šancí a vzestupnou mobilitu dětí z neprivilegovaných vrstev lze shrnout takto: emocionálně příznivé klima v rodině, aktivní přístup rodičů k výchově, čtenářství v rodině i škole a účast na organizovaných mimoškolních aktivitách (kroužky, oddíly, kurzy apod.).

Možnosti zlepšení spočívají v komunikaci a nabízení volnočasových aktivit

Jedním z problémů je, že škola stále neumí efektivně komunikovat s rodinou. A s rodinou z neprivilegovaných vrstev na prvním místě. Je proto zapotřebí „přiznat prostor“ rodičům s nejrůznějšími představami - uznat jejich svět, třeba i jinou hodnotovou orientaci, než mají pedagogové, a naučit se hledat účinné komunikační kanály, kterými lze docílit spolupráce v zájmu dítěte. Jak ukazují výsledky výzkumů, právě tito rodiče (a jejich děti) by měli být v první řadě seznámeni s důležitostí promyšlené náplně volného času dětí a jeho významem pro jejich budoucnost. Rodiče by se měli dozvídat, jaké dostupné varianty volnočasových aktivit se dětem nabízejí, a to především skrze univerzální instituci - základní školu a její pedagogy. Abychom školám alespoň nepatrně ulehčili tento úkol, sestavili jsme ve spolupráci s nimi jednoduchou příručku *Devatero Dobrých Doporučení. Volnočasové aktivity žáků - Čím může přispět škola?*, která obsahuje základní rámec pro komunikaci a nabídkou konkrétních volnočasových programů. Lze ji nalézt na portálu <http://sdilenihodnot.soc.cas.cz>.

PŘÍLOHA

„kam chodím“

pracovní list 1

CO PRAVIDELNĚ DĚLÁM, KDYŽ MÁM VOLNO?

KAM CHODÍM - NA JAKÉ KROUŽKY, PROGRAMY?	co tě na tom baví?	písmenka (pod tabulkou): proč tam chodíš / proč to děláš?
1.		
2.		
3.		
sporty:		
CO PRAVIDELNĚ DĚLÁM, KDYŽ MÁM VOLNO? (činnosti i nečinnosti) třeba doma v pokoji, venku, s rodinou...	co mě na tom baví	písmenka- proč to dělám

Jak jsem se tam dostal, proč tam chodím, kromě toho, že mě to třeba baví :-)? Písmenka napiš prosím do tabulky nahoru.

R _____ Rodiče: táta/máma (děda, babička, teta, strejda), učitel, učitelka, trenér/ka, vedoucí... Souhrně - někdo dospělý, kdo o tom rozhodl nebo mi to poradil

K _____ kamarád, kamarádka (soused- ze školky, (ne ze třídy), nebo brácha/ségra, S _____ spolužák, spolužačka - někdo ze třídy

A _____ aktivita samotná - co se tam dělá, co dělám (nedělám) já (bez ohledu na ostatní) - př. chodím tam hlavně proto, že mě zajímá tanec - chci být tanečnice

X _____ jiný důvod: zkus vysvětlit

Pro nabízený program nabízíme souborný popis deseti vhodných aktivit. Řadit je možno libovolně s tím, že je vždy uveden cíl, tudíž si učitel či vedoucí programu může vybrat, kdy je zařadí.

PŘÍKLADY AKTIVIT:

aktivita 1 - JAK MĚ VIDÍ OSTATNÍ

Program lze zacílit na rozvoj komunikace, využít do bloku empatie apod.

cíl: žáci si uvědomí, jak málo známe své okolí a málo ho vnímáme.

Poznáme to sami na sobě, zjistíme totiž, že i oni znají málo nás, necht' se učitel účastní programu.

čas: 40 minut včetně reflexe

pomůcky: pracovní list s otázkami, tužka nebo pero, podložka

popis včetně reflexe:

žáci dostanou pracovní list s otázkami a napíší nahoru své křestní jméno. Lektor pak žákům vysvětlí, že od této chvíle se otázky týkají právě osoby podepsané nahoře. Každý odpoví na jednu otázku, odpověď čitelně zapíše a pošle arch i s podložkou podle hodin doleva (sedíme v kruhu). Je důležité nepřehazovat archy a odpovídat v pořadí, jak mi archy přicházejí pod ruku. Pak totiž odpovídá každý na různé otázky u různých spolužáků. Archy se všemi odpověďmi odkládáme doprostřed.

Než si je po dopsání rozebereme, lektor vyzve žáky, aby po čtení pověděli, chtějí-li:

1/ se posadit jinam než seděli

2/ aby vybrali odpověď, kde se někdo „trefil do černého“

3/ aby vybrali odpověď, kde se někdo „šeredně mýlí“, a uvedli věc na pravou míru

4/ jaký měli poměr „přijatelných a nepřijatelných odpovědí a jaký z toho mají pocit. Necháme žákům dostatečný čas na psaní i čtení.

Lidé vydávají neustále nějaké signály. Informace o sobě dávají tím, co říkají, jak se oblékají, jak reagují na různé situace. Jaké signály vydáváš ty?

JMÉNO:

1. Napište název filmu, který se této osobě bude zaručeně líbit.
2. Co by si tato osoba koupila, kdyby vyhrála 50.000 Kč?
3. Napište povolání (nebo práci), které této osobě padne.
4. Který sport by tato osoba nejradši hrála, nebo se na něj dívala?
5. Předmět (školní), který má tato osoba nejradši.
6. Napište jedno pozitivní (kladné) slovo, které by danou osobu charakterizovalo.
7. Jmenujte osobnost, kterou by tato osoba ráda pozvala domů na večeři.
8. Kterou zemi by tato osoba ráda navštívila?
9. Napište povolání, které pro danou osobu může být velmi těžké.
10. Vyberte kazetu, desku nebo CD, které tato osoba bude chtít bezpodmínečně mít ve své sbírce.
11. Napište jednu vlastnost (charakteristický rys), která má u dané osoby velký význam při výběru přátel.
12. Napište titul knihy, kterou by si daná osoba ráda přečetla.
13. Co tato osoba považuje za svou hlavní slabost?
14. Jmenujte koníčka, zájem nebo zábavu, o které by se tato osoba mohla zajímat.
15. Napište název TV programu nebo seriálu, na který by se tato osoba ráda dívala.

aktivita 2 - LIDSKÉ BINGO

zařazena do bloku 1 - SEZNÁMENÍ, lze také zacílit na komunikaci, hodnocení druhých apod.

cíl: děti si uvědomí, že komunikace je nejen předávání nějakých informací, ale že se týká nás samých a že i když spolu mluvíme každý den mnohokrát, ještě to neznamená, že o sobě všechno víme. Poznáme to sami na sobě, zjistíme totiž, že i oni znají málo nás. Zároveň si uvědomí důležitost předávané informace i skutečnost, že s každým probíhá komunikace částečně odlišně. Můžeme se zaměřit i na podmínky dobré komunikace.

čas: 20 minut včetně reflexe

pomůcky: pracovní list, tužka nebo pero, podložka

popis včetně reflexe: Žáci dostanou pracovní list, který si prohlédnou a dostanou instrukci -

cíl aktivity: „Úkolem je získat co nejvíce podpisů - křestních jmen od hráčů, o kterých je tvrzení pravdivé. Během 10 minut. Aby se Vám osoba mohla podepsat, musíte ve dvojici (za ruce) oběhnout metu (udělat 5 dřepů) apod.“ Hráči „loví“ podpisy, není žádoucí posilovat soutěživost v původní variantě, totiž získat Bingo-sloupec, řadu apod.

Při reflexi informace u „nejlepších“ ověřujeme a ptáme se podepsaných vhodnými otázkami. Pokud zadáme aktivitu podle instrukcí a vyhneme se přímé odpovědi „běh za podpis“, dojde k zajímavému momentu, kdy si řada hráčů samovolně tento handicap odvodí, zatím co se najdou i takoví, kteří se budou držet instrukcí a po „splnění-např.oběhu mety“ se podepíší všude, kde to platí. Diskuze co se řeklo bývá nejpřínosnější.

Najdi někoho, kdo:

Kdo umí hrát na nějaký hudební nástroj	Má zajímavého koníčka	Má dva bratry	Píše levou rukou	Navštívil zajímavou nebo vzdálenou cizí zemi
Měl (má) přezdívku	Zažil nějakou záhadnou (tajemnou) příhodu	Vyhrál někdy nějakou soutěž	Minulý týden dostal 1 z češtiny	Rád vypráví vtipy
Dostal k Vánocům mobilní telefon	Neviděl film Titanic	V poslední době pomohl kamarádovi	Je jedináček	Jezdí na kolečkových bruslích

Aktivita s podobným cílem je také známá jako Podpisovka s tvrzeními pod sebou, našel jsem ji i pod názvem Lovec lidí. Lektor pochopitelně může sestavit libovolná tvrzení a sledovat různé cíle.

aktivita 3 – WEBOVÉ STRÁNKY

Cíl: cílem je najít o sobě to nejlepší, vyjádřit slovem i obrazem své přednosti a kvality. V rámci této aktivity sledujeme a rozvíjíme jednak tvořivost, při prezentaci a reflexi především důstojnost a úctu k sobě.

Webové stránky se také dají výborně využít pro hodnocení, respektive k tomu, jak připravit pro hodnocení odpovídající kritéria..

čas: 70 minut včetně reflexe, podle zaměření až 180 minut

pomůcky: čtvrtky A3/A2, tužky, výtvarný materiál (pastelky, fixy, křídly), nůžky, lepidla, staré časopisy s barevnými obrázky/foto, noviny, ukázka vzhledu webových stránek- tisk nebo laptop.

popis: Nejprve motivujeme děti k tvorbě stránek a promluvíme si o jejich smyslu. Pak zadáme individuální práci, kde je třeba zdůraznit, že se nejedná o práci výtvarnou, neučíme se grafiku ani kompozici, ale hledáme naše schopnosti a ty pak zkusíme prezentovat na veřejnost - prostřednictvím našich stránek.

Po výtvarné činnosti dostane každý prostor ukázat svou stránku ostatním a patřičně ji komentovat. „Publiku“ dáme k dispozici např. 2 otázky, 1 si vyhradíme pro sebe, abychom mohli „vhodně“ poukázat na „opomenuté přednosti“. Děti upozorníme, že k prezentaci díla patří potlesk a jdeme příkladem. V žádném případě NEHODNOTÍME STRÁNKY Z VÝTVARNÉHO HLEDISKA!!!, např. „To je pěkně barevné,“ apod..

Závěrečná reflexe míří především k tomu, zda jsem schopni na sobě najít vlastní kvality a přednosti, využít je a také o nich ostatní informovat. Neopomínáme ani schopnosti komunikační, které se projeví až při prezentacích.

aktivita 4 – „P“ JAKO PAKO

Cíl: cílem je dětem ukázat, že na slova a chování, která nás často nutí reagovat emotivně a iracionálně, lze reagovat i klidně a s rozvahou, nebo nereagovat vůbec . Učíme se komunikovat asertivně.

čas: 40- 60 minut včetně reflexe

pomůcky: balící nebo flipchartový papír (A0), sada tlustých fix, stopky, bonbóny

popis: Děti motivujeme tentokrát soutěží mezi 3- 5 skupinami, kde v každé je 4- 6 členů. Můžeme zařadit až několik disciplín, resp. „písmen“, a soutěživost tak posílit. Úvodní instrukce zní, že budeme psát slova během časového limitu. 1 zapisovač musí psát slova čitelně a zakážeme vlastní jména. Děti vhodně rozdělíme do skupin, které usednou na zem kolem velkého papíru na který budou slova zapisovat. Po každé etapě skupiny přečtou svá slova ostatním (pokud chtějí) a zaznamenají si body za slova. Soutěžní část pak ukončíme bonbóny pro skupinu, která bude mít nejvíce bodů po všech kolech. Zadání 1. etapy zazní až po všech ostatních instrukcích a pravidlech:

„Napište během 2-4 minut co nejvíce nadávek, urážek nebo sprostých slov začínajících na „_“ (podle času a vyzrálosti skupiny můžeme udělat až 4 kola).

reflexe: Tentokrát je třeba samostatný blok, kdy nejprve skupiny samostatně odpoví na připravené otázky, potom následuje řízená diskuze a pokud bude atmosféra důvěrná a uvolněná, lze vyzkoušet i dramatizaci - dialog s použitím vzájemného nadávání. I zde je potřeba nechat čas pro reflexi, především pro pocity účastníků modelových situací.

aktivita 5 – ABIGAIL (vhodné pro 8.-9. tř.)

Cíl: pomoci dětem pochopit podstatu jednání různých zúčastněných osob, díky modelové situaci by se děti měly zamyslet nad přijetím odpovědnosti lidí za své jednání, zvážit morální hlediska

Čas: cca 60 minut

Pomůcky: pracovní text

Popis: Děti dostanou namnožený tento text:

Abigail je krásná mladá žena. Miluje Grega. Žije kdesi na břehu řeky plné krokodýlů, Gregův domov je na druhé straně. Oba se navštěvují přes dřevěný most. Jednou přijde bouře a most strhne. Abigail touží strašně moc po Gregovi a bezmocně chodí po břehu. Na lodi připluje Sindibád. Je ochoten převézt Abigail na 2. stranu, ale jen za cenu, že se s ním Abigail vyspí. Abigail své touze podlehně a vyspí se se Sindibádem. Šťastně se shledá s Gregem, prožije s ním nádherný den a nakonec se mu svěří. Ten se s tím nedokáže smířit a Abigail vyžene. Nešťastná Abigail se vrací na břeh řeky, kde potká urostlého muže jménem Davy. Vylíčí mu svůj příběh a Davy se hned vydá za Gregem, kterého tvrdě ztluče.

S daným textem mají za úkol zpracovat následující úkoly, a to nejprve ve dvojicích, posléze ve čtveřicích a nakonec se třída rozdělí na dvě poloviny. V uvedených skupinách by se děti měly pokud možno názorově shodovat, případně uvést argumenty, proč tomu tak není.

ÚKOLY:

Odpověz a zdůvodni:

1) Čí čin je nejomluvitelnější? 2) Čí čin je nejneomluvitelnější?

1A)-Proč? 2A)-Proč?

Reflexe: Diskuse zaměřená na téma, zda vůbec existuje správná odpověď na výše uvedené dotazy. Lze zmínit otázku mravní odpovědnosti, otázku věrnosti a umění ovládat své touhy a city...

aktivita 6 – HORKÉ KŘESLO

Cíl: Aktivita vede žáky k dodržování komunikačních pravidel, pozitivnímu hodnocení druhých, sebepoznání a posílení sebevědomí i asertivitě.

čas: 30 minut a více

pomůcky: křeslo či židle, umístěná odděleně proti ostatním, lze ji ještě „označit“, např. přehozem látky.

popis: Hráči sedí v kruhu na židlích, lektor vysvětlí, proč je křeslo horké - ten ODVÁŽNÝ, kdo usedne, se možná zapotí. Motivujeme ke hře vysvětlením, o co půjde i s tím, že potom, co se takový člověk najde, usedne do křesla. Informujeme všechny, že pokud se chtějí zapojit, mluvit nebo se člověka v křesle ptát, jsou účastníci a pokud budou vyzváni, musí již do křesla zasednout. Všichni ostatní říkají nahlas vše, co o hráči v křesle ví, napřeskáčku, spontánně, vše. Hráč jen poslouchá a mlčí, po vyčerpání znalostí ostatních se může k hláškám vyjádřit a uvést chybná tvrzení na pravou míru.. V druhé fázi mají ostatní 7 otázek, na 2 hráč v křesle nemusí odpovědět. Potom se opět k otázkám vyjádří, sdělí své pocity z celého posezení v křesle. Má právo vybrat dalšího hráče do křesla, kohokoli, kdo se účastní.

Zkušenosti ukázaly, že s každým dalším hráčem zájem o křeslo roste, je na lektorovi, kdy uzná za vhodné, že „stačilo“. Často se otevře problém mezi jednotlivcem a skupinou, o kterém se nevědělo, nebo spíše vědělo, ale nemluvalo a neřešilo se. Dbáme na bezpečné prostředí, přičemž můžeme objevený problém řešit individuálně.

aktivita 7- RUKA PLNÁ VLASTNOSTÍ

Cíl: cílem této aktivity je otevření vztahů ve třídě a především pozitivní hodnocení druhých, zároveň lektor získá přehled o sociálních vztazích a bude vědět, kam se může v případě potřeby obrátit.

čas: 40 minut včetně reflexe

pomůcky: clip A4 6 kusů, 6-12 čtvrtků A4, tabule nebo flip chart.

poznámka: skupina (třída) by měla být patřičně naladěna/ uvolněna.

popis: Děti rozdělujeme řízeně do skupin cca po čtyřech, nejlépe tak, kde se nebudou navzájem tolik ovlivňovat a prosadí se i ti, jejichž názor není slyšet tak často.

Skupina do obkreslené ruky wpisuje 5 pozitivních vlastností, které by měly být ve třídě. Mají na to dostatek času a napo diskuzi je napíše do prstů ruky. Jejich seznam lze potom zapsat na tabuli. Potom dostane skupina druhý a náročnější úkol, vybírá ze všech žáků třídy 3 jména přítomných a wpisuje je do dlaně, pochopitelně tak, že nositelé těchto jmen jsou i nositeli vlastností.

Na tabuli se pak vytvoří společná ruka, nejprve je třeba zvládnout vlastnosti, pak jména. Ruce zůstanou vystavené, při reflexi si můžeme říct, jak by se dalo zařídit, aby se každý někde objevil. Jaký to je pocit vidět své jméno napsané v dlani?

Pokud potřebujeme sociální diagnostiku skupiny, kde chceme řešit některé problémy, lze pokračovat s rukou negativních vlastností, zvážit zveřejnění jmen se však nedoporučuje. Můžeme tak ale odhalit agresora.

AKTIVITA 8 – CHARITA s.r.o.

Cíl: workshop děti naučí pomáhat tam, kde je to potřeba, navíc bez nároků na nějakou odměnu. Do akce budou externě zapojeni např. rodiče a externí cílová skupina- tj. ti, kterým se firmy nebo nadace rozhodnou pomoci. Děti navíc opět

budou moci uplatnit svoje schopnosti a tvořivost, využijí komunikačních dovedností.

čas: 4-6 hodin, minimálně 240 minut.

pomůcky: materiály a tiskoviny dobročinných organizací a sdružení, tiskové zprávy o pomoci firem i jednotlivců, seznam dobročinných akcí, dále výtvarné pomůcky, cca 500,- Kč na výdaje (poštovné, doprava aj. spotřební materiál) , výtvarné pomůcky, noviny a časopisy, materiál, tabule nebo flip chart

popis: Děti motivujeme „zprávami z médií o tom, kdo co kde dobrého vykonal a čemu tím prospěl.“ Následuje minutový písemný brainstorming na téma charita. Potom vytvoříme firmy, případně nadace či sdružení, ty si zvolí námět a činnosti ve které se budou věnovat dobročinným aktivitám.

Je třeba strukturovat čas i podmínky, zapsat osnovu práce, např.:

1/ možnosti naší firmy (co můžeme udělat?) - sepište seznam, 10 min

2/ název (odpovídá naší činnosti??)

3/ KOMU A JAK POMŮŽEME – co vlastně budeme dělat, 10 minut

4/ strategický plán činnosti:

- rozdělení rolí a funkcí (manažer, vedoucí, asistent, tiskový mluvčí atd,)

- rozpočet a propagace- výroba plakátů a obhajoba (sháníme sponzory, peníze): je třeba umět je přesvědčit

- časový plán, úkoly

Lektor zajistí, aby se skutečně projekt dotáhl do konce, tj. aby pomoc dorazila tam, kde je potřeba. Ať se bude jednat o sbírku nebo o jinou aktivitu, je třeba být pro diskuzi ve skupinách po ruce a děti „brzdit“ či „povzbudit“, pokud je toho třeba. Vhodné by bylo zapojení dalšího lektora, eventuálně rodiče, aby ve třídě byli dva dospělí.

Celý workshop bude mít formu projektu a může být základem pro trvalejší spolupráci s některou organizací.

aktivita 9 - INTUICE

Cíl: Ověření a procvičování schopnosti vcítění se do osobnosti druhého a ověření a procvičení intuice. Jde rovněž o výcvik poznávání partnera. Hru může hrát celá třída, jednotlivé charakteristiky lze různě upravovat dle potřeby, správné odpovědi se oznamují až na konci hry, jednotlivé odpovědi je dobré prodiskutovat.

čas: cca 30 minut

pomůcky: papír, tužka (tabule, křída)

popis: Hra je variací na Bakalářovu Intuici. Jeden z žáků je požádán, aby přednesl před skupinou krátkou (dvouminutovou) řeč, blíže se skupině představil (lze přímo volit určité téma – koníčky, moje první láska...). Dobrovolník poté obdrží seznam charakteristik, z nichž si vybere deset, o kterých předpokládá, že je ostatní neznají a na něž může dát jednoznačnou odpověď. Označené charakteristiky vrátí učiteli a ten je čte ostatním žákům jako otázky. Např.:

1) Domníváte se, že hráč XY chce mít v budoucnu spíše jedno nebo více dětí?

2) Vadilo by mu, kdyby jeho partnerka kouřila.

3) Umí bez potíží navázat rozhovor s dívkou, která se mu líbí a dosud ji nezná.

4) Kdyby měl volný čas, šel by se svou dívkou nejraději a) na procházku do

parku, b) do kina, c) na diskotéku

5) Rád tančí – netančí apod.

Hráči zapisují své představy o správné odpovědi. Po skončení hráč oznámí odpovědi, které na dotazy psal on (může je zapisovat na tabuli, která je otočena tak, aby na ni ostatní neviděli). Spoluhráči si za každou správně odhadnutou odpověď zapíší bod. Kdo získal 8 a více bodů z 10, má vyšší stupeň intuice a empatie, umí se vcítit do osobnosti druhého a odhadnout jeho chování. Kdo získal 6-7 bodů, ten je spíše průměrný, výkony s 5-4 body ukazují na slabší schopnost vcítění, 3 a méně naznačují, že se dotyčný má v porozumění druhému co učit.

Reflexe: Charakteristiky se vždy upraví dle potřeby a probíraného tématu a věku žáků. Správné odpovědi se oznamují po skončení hry, je rozumné jednotlivé odpovědi prodiskutovat. Hlavní slovo zůstává hráči, jehož charakteristiky ostatní hádají, on také zdůvodní své postoje. Nikdo nesmí reagovat s výsměchem či příkrým odmítnutím. Hráči se mohou vzájemně více poznat, procvičí se ve schopnosti vcítění.

aktivita 10 – GALERIE PARTNERŮ

Cíl: Motivovat žáky k diskusi o vlastnostech lidí, o jejich poznávání, navodit vhodnou atmosféru k debatě o lásce, přátelství, lidských citech.

Čas: 60 minut

Pomůcky: archy balicího papíru, křídly nebo fixy

Popis: Žáci vytvoří dvojice (v ideálním případě chlapec a dívka) a posadí se do různých míst ve třídě. Dostanou velký arch balicího papíru. Jeden z dvojice si na papír lehne a druhý vytváří otrháním jeho obrys a přitom s ležícím provádí interview. Snaží se zjistit jeho vlastnosti, názory postoje. Výsledky rozhovoru zapíše na vytrhaný obrys. Pak si role vymění. Obrisy se připevní na stěnu, vznikne jakási galerie osob a vlastností. Žáci procházejí kolem obrysů a dle popsaných vlastností se snaží uhádnout, komu obrysy patří, zda tazatel vystihl podstatu dotazovaného apod. Současně lze vést diskusi o lidské povaze, partnerství, přednostech a záporech. popisovaná osoba může zaujmout k charakteristice hodnotící postoj. Hra je východiskem k diskusi o volbě partnera, jeho vlastnostech, způsobu jejich poznávání. Hra vyžaduje určitou intelektovou vyspělost žáků a patrně i jejich omezený počet (12-16), smysl pro toleranci. Učitel musí zabránit invektivám a urážkám. Hra má evokovat diskusi, ne odhalovat charaktery žáků.

Reflexe: Právě diskuze, nejlépe metodou sdílení (nejprve dvojice, pak čtveřice, osmice atd.) by měla vést k vytvoření „ideálu“, respektive ukázat, že to není možné. Nakolik vlastně rozhodují city a jak moc chceme a vybíráme rozum?

Zásobníků her je mnoho, doporučujeme např. www.zajimaveuceni.cz.

V případě zájmu o další aktivity, případně vzdělávací kurz na téma hry a jejich využití v pedagogické praxi a prevenci sociálně - patologických jevů kontaktujte SES, SEbe- Spolu:

ses@sebespolu.net , tel. 734 601 031, www.sebespolu.net

Rádi se podělíme o naše zkušenosti.

SES, SEbe-Spolu nabízí:

- *akreditované vzdělávání pro učitele*
- *odborné poradenství ve výchovně - vzdělávací práci*
- *programy a kurzy pro třídní kolektivy*
- *kvalifikované lektorské služby*
- *projektové poradenství.*

www.sebespolu.net

www.sesdd.cz
